

13V

Itt kezdődik Liechtenauer Mester művészete a karddal való vívásról, gyalogosan, vagy lóhátról, páncélban, vagy anélkül. És mindennek előtt tudnod és értened kell, hogy a kard csak az egyik út, és évszázadok alatt találták fel és gondolták ki. Ez a művészet az alapja és magva mindennek, és Liechtenauer Mester tökéletesen tudta és értette. De nem ő találta fel, vagy gondolta ki, ami itt áll, hanem rengeteg helyen járt és kutatott, mivel meg akarta tanulni és érteni ezt a művészetet. És ez egy nagyon komoly és igazságos művészet, és a legközelebbit keresve halad a legközelebbitől, és ha vágni, vagy szúrni akarsz egyenesen és jobbra halad. És ha meg akarsz támadni valakit, az olyan mintha egy zsinór lenne a kardod hegyéhez vagy éléhez kötve, és ez a hegyet vagy élet a nyíláshoz vezetné.

13V

Hie hebt sich an meister lichtenawers kunst des fechtens mit deme schwerte czu fusse und czu rosse blos und yn harnu[e]sche / und vor allen dingen und sachen / saltu merken und wissen das nu[e]r eyne kunst ist des swertes / und dy mag vor manche hundert jaren sein funden und irdocht und dy ist eyn grunt und kern aller ku[e]nsten des fechtens und dy hat meister lichtnawer gancz vertik und gerecht gehabt und gekunst / Nicht das her sy selber habe funden und irdocht als vor ist geschreben sonder her hat manche lant durchfaren und gesucht / durch dy selben rechtvertigen und worhaftige ku[e]nst wille / das her dy io irvaren und wissen wolde / und dy selbe kunst ist ernst gancz und rechtvertik / und get of das aller neheste und korcze stecht und gerade czu Recht zam wen eyner eynen hawen ader stechen wolde und das man im denne eynen vadem ader snure an seinen ort ader sneyde des swertes bu[e]nde und leytet aber czoegen den selben ort ader sneide off ienes blossen

14R

És mindig a legrövidebb és legközelebbi úton vágj vagy szúrj. És ha jól akarsz vívni ne tégy széles és kelleetlen védekeket, vagy ne vívj széles mozdulatokkal, mert ezzel lekorlátozod magad. Sok hullagyáros [Leychmeistere] állítja, hogy ő maga kitalált egy új vívást, amit napról-napra fejleszt. De szeretnék látni egy olyan embert, aki ki tud találni egy olyan technikát, vagy vágást, ami nem Liechtenaurer művészetéből ered. Néha csak úgy meg akarnak változtatni, vagy átnevezni egy technikát, és hosszan nyúló vívást és védekeket gondolnak ki, és gyakran kettő vagy három vágást tesznek mikor egy, vagy belépés és szúrás is elegendő lenne, és ezért a tudatlanok még dicsérik is őket. A rossz háritásaikkal és széles vívásukkal veszélyesnek akarnak tűnni, széles és hosszú vágásokkal, amik lassúak, és ezekkel

14R

den her hawen ader stechen selde / noch dem aller nehesten
korczsten und endlichen als man das nu[e]r dar bregen mochte / wen
das selbe rechtfertige vechten / wil nicht hobisch und weidlich
paryren haben / und weiterumefechten mit deme sich lewte mochten
lassen und vorzu[e]men / Als man noch manche leychmeistere vindet
dy do sprechen / das sy selber newe kunst vinden und irdenken und
meynen das sich dy kunst des fechtens von tage zu tage besser und
mere / Aber ich wo[e]lde gerne eyne sehn der do / mo[e]chte nu[e]r
eyn gefechte / ader eyne haw irdenken und tuen der do nicht aus
lichtnawers kunst gyng / Nu[e]r das sy ofte eyn gefechte
vorwandeln und vorkeren wa[e]llen / mit deme das sy im newe name
geben / itzlicher noch seyme hawpte / und das sy weiterumefechten
und paryrn irdenken / und oft vo[e]r eyne haw czwene ader dreye
tuen nur durchwolstehens wille do von sy von den unvorstendigen
gelobt wollen werden / mit dem ho[e]bschen paryrn und
weiterumefechten als sy sich veyntlich stellen / und weite und lange
hewe dar bringen lankam und trege / mit deme sy sich gar sere
vorhauen

14V

vétenek, és kinyitják magukon. Nincs megfelelő távolság a vívásukba, és ez nem valódi harc, hanem csak próbálgatás, vagy gyakorlás, hogy jobbak legyenek. De az igazi vívás egyenesen halad és mindenestől egyszerű anélkül, hogy visszatartana vagy korlátozna, mintha egy húr lenne hozzákötve vagy össze lenne kapcsolva. Ha ellenfeledet meg akarod szűrni, vagy vágni se vágás se szűrés előtted, mögötted vagy oldalt, vagy széles mozdulat, vagy sok ütés sem segíteni, ha visszatartod, és nem élsz a lehetőséggel. Ehelyett egyenest és azonnal az embert kell vágnod, a fejét vagy a testét, amelyik a közelebbi és gyorsabb. Ezt tedd gyorsan és inkább egy vágással mint négygel vagy hattal, ami újra esélyt ad az ellenfelednek, hogy eltaláljon.

Az előütés [Vorschlag] egy nagy előny a vívásban, mint a szövegben még olvasni fogod. Ezért Liechtenauer szerint egy igazi párbajban mindössze öt vágást más-más technikákkal használj. És ő ezt tanítja egyenesen és

14V

und zeu[e]men / und sich auch do mite vaste blos geben / Wen sy keyne mosse yn iren fechten nicht haben / und das gehoe[r]t doch nicht zu ernstem fechten / zonder czu schulfechten durch ubunge und gebrawchunge wille mochte is wol etzwas gut seyn / Aber ernste vechten wil risch slecht und gar gerade dar gehen / an alles lassen und zu[e]men[e]uss / zam noch eyner snuren ader zam itzlichs besunder gemessen und gewegen were / Wen sal eyner eynen slaen ader stechen / der do vor im stet zo hilft in io keyn slag ader stich - hindersich / ader neben sich noch keynerley weitfechten ader vil hewe / das mit eyne mo[e]chte enden / mit deme her sich zu[e]met und last / das her dy schantcze vorslest / Sonder her mus io / slecht und gleich czuhawen / czum manne / czu kop ader czu leibe / noch dem aller nehesten und schiresten als her in nu[e]r gehalten mag und irreichen risch und snelle und liber mit eyne slage wen mit viern ader sechen mit deme her sich mo[e]chte lassen / und das iener leichte e queme denne her / Wen der vorslag / eyn gros vorteil ist / of deme vechten / als du es als hernoeh wirst horen yn dem texte / do nennet lichtnawer / nu[e]r fu[e]nff hewe / mit andern sto[e]cken / dy do nu[e]tze seyn czu erstem vechten / und leret dy noch

15R

egyszerűen és olyan gyorsan és hatékonyan teszi, ahogy csak lehet. És a hullagyárosok vágásai és új technikái alatt fogsz roskadozni, mert ezek (öt vágás) az alapjai Liechtenauer mesterségének. Jegyezd és tudd, hogy nem lehet a vívást olyan jól szavakkal elmagyarázni, mintha valaki saját maga mutatná meg. Ezért figyelj nagyon és mérlelj jól, és minél többet gyakorolsz, annál komolyabban fogsz rá gondolni. Mert a gyakorlás jobb, mint a tanítás, mert a gyakorlás megvan tanítás nélkül is, de a tanítás semmire sem jó gyakorlás nélkül. Tudd azt is, hogy a jó vívónak mindenképp ismernie kell a kardját, és tudnia kell jól megmarkolnia mindkét kezével, a keresztvas és a markolat gomb közt, mert így biztonságosabb, mintha egyik kézzel a markolatgombot fognád. Erősebben és jobban fogsz ütni, ha a végsúly meglendíti és fordítja saját magát, így erősebbet fogsz vágni, mintha a markolatgombot fognád. Ha ütés közben meghúzod a végsúlyt, nem lesz olyan jó és erős. Mert a kard olyan, mint egy mérleg, ha a nagy és nehéz, a markolatgombnak is nagynak és nehéznek kell lennie, hogy egyensúlyozza úgy, mint egy mérleg.

15R

rechter kunst slecht und gerade dar blegen noch dem aller nehesten und schiresten / als mag is nu[e]r dar komen / und lest alles trummel werk / und new funden underwegen von den leychmeistere dy doch gruntlich aus syner kunst dar komen / Auch merke das / und wisse das man nicht gar eygentlich und bedewtlich von dem fechten mag sagen und schreiben ader aus legen / als man is wol mag / czeigen und weisen mit der hant / Dorumbe tu of dyne synnen und betrachte is deste vas / und ube dich dorynne deste mer yn schimpfe / zo gedenkstu ir deste vas in ernste / wen ubunge ist besser wenne kunst / denne ubunge tawg wol ane kunst aber kunst tawg nicht wol ane u[e]bunge Auch wisse das eyn guter fechter sal vo[e]r allen sachen syn swert gewisse und sicher fu[e]ren und fassen mit baiden henden / czwischen gehilcze und klos / wen alzo helt her das swert vil sicher / den das hers bey dem klosse vasset mit eyner hant / Und slet auch vil harter und su[e]rer / alzo / wen der klos o[e]ber wirft sich und swenkt sich noch dem slage das der slag vil harter / dar kumpt / den das her das swert mit dem klosse vasset Wen alzo czo[e]ge her den slag mit dem klosse weder das her nicht zo vo[e]lko[e]mlich und zo stark mo[e]chte dar komen / Wen das swert

15V

Azt is tudd, hogy ha másokkal vívsz, óvatosan lépj, és biztos legyél benne, mintha egy mérlegen állnál és ahhoz kéne alkalmazkodnod, ahogy előre vagy hátra mozdulsz. És ezek után hallani fogod, hogy könnyen és gyorsan jó szívvel és jó tudással vagy érzékekkel félelem nélkül menj. Vívás közben figyelj a megfelelő távolságra, és ne lépj túl nagyot, hogy vissza tudj mozdulni. Néha két kis lépés gyorsabb, mint egy nagy. És van, hogy egy kis ugrás kell tenned kis lépésekkel, és néha egy nagy lépést vagy ugrást. És amit elő akarsz készíteni, komoly vagy gyakorló vívásban, rejtse el, hogy ne tudja, mit akarsz tenni ellene.

15V

ist recht zam eyn woge / den ist eyn swert gros und swer / zo mus der
klos auch dornoch swer syn / recht zam noch eynen wo-gen / Auch
wisse wen eyner mit eyme ficht / zo sal her syner / schrete wol war
nemen / und sicher in den seyn / wen her recht zam of eyner wogen
stechen sol / hindersich / ader vorsich czu treten / noch deme als
sichs gepu[e]rt / gefu[e]ge und gerinklich / risch und snelle / und gar
mit gutem mute und guter gewissen ader vornunft sal deyn fechten
dar gehen / und an alle vorchte / als man das hernoch wirt ho[e]ren /
Auch saltu mosse haben yn deyme gefechte dornoch als sichs
gepu[e]rt / und salt nicht czu weit schreiten / das du dich desto vas
eyns / andern schretes irholen magest / hinderdich / ader vordich
czutuen / noch deme als sich wo[e]rde gepuren // Auch gepuren sich
oft czwene korcze schrete vor eynem lan-gen / und oft gepu[e]rt sich
das eyner eyn lewftcheyn mus tuen / mit korczen schreten / und oft
das eyner eynen guten schret ader sprunk mus tuen / Und was eyner
redlichs wil treiben czu schimpfe / ader czu ernste / das sal her eyme
vor den ogen / fremde und vorworren / machen / das iener nicht
merkt was deser keyn im meynt czutreiben/

16R

Ha közel vagy hozzá és úgy gondolod, hogy a távolság megfelelő, és azt hiszed, hogy el tudod érní, akkor gyorsan rohand le a fejére meg a testére támadva. És találsz, vagy hibázol és megnyered az előütést, és nem hagyod, hogy bármit tegyen, mint azt később az igazi tanításban hallani fogod. Mindig inkább a felső nyílásokat [Blossen] keresd, az alsók helyett, és a markolata fölött vágj, vagy szúrj ügyesen és gyorsan. Mert jobban eléred a markolat fölött, mint alatt, és sokkal biztonságosabb is. A felső találat sokkal jobb, mint az alsó. De az is megeshet, hogy egy alsó nyíláshoz vagy közelebb, ezért keresd is, mert gyakran találhatsz ilyet. És jól jegyezd meg, ha vívsz mindig jobb kéz felől közeledj, és mindig jobb, ha így támadsz vívásban és birkózásban is, mintha szemből rontanál rá. És ha tudod ezt a technikát, és használod is, akkor nem vagy rossz vívó.

16R

Und als vald wen her denne czu im kumpt und dy moße also czu im hat das in du[e]nkt her welle in im wol haben und irreichen / zo sal her kunlich czu im hurten und varen / snelle und risch / czu koppe ader czu leibe / her treffe ader vele / und sal io den vorslag gewynnen / und ienen mit nichte lassen czum dingen komen / als du das hernoch wirst ho[e]ren yn der gemeynen lere Auch sal eyner allemal liber den obern blo[e]ßen remen / denne den undern / unde eyne ober deme gehilcze yn varen / mit hewe ader mit stiche / ku[e]nlich und risch / Wen eyner irreicht eynen vil vas und verrer o[e]ber dem gehilcze / den dorunder / und eyner ist auch alzo vil sicher alles fechtens / und der obern rure eyne / ist vil besser denne der under eyne / Is wen denne / das ist alzo queme das eyner neher hette zu der undern das her der remen mu[e]ste / als das ofte kumpt Auch wisse / das eyner sal io eyne of dy rechte seiten komen yn seyme gefechte / wen her eyner do yn allen sachen / des fechtens ader ringens / vas gehaben mag / denne gleich vorne czu / und wer dis sto[e]cke wol weis / und wol dar brengt der ist ist nicht eyner bo[e]zer fechter /

16V

Ha éles párbajban veszel részt, mindig legyen eszedben egy befejezett technika, ami teljes és helyes, és teljes komolysággal és elhatározottsággal az eszedben tartasz, mintha azt mondanád "Ez az, amit tenni akarok!". Így Isten segítségével sikeres leszel, és nem hibázol. Azt teszed, amit tenned kell, ha bátran lerohanod az ellenfeled az előütéssel, mint ezt később hallani fogod.

16V

Auch wisse / wen eyner ernstlich wil fechten / der vasse im eyn
vertik sto[e]cke vor / wels her wil / das do gancz und gerecht sey /
und neme im das ernstlich und stete in seynem syn und gemu[e]te /
wen her of eynem wil recht zam her so[e]lde sprechen das meyne ich
io zutreiben / und dal sal und mus vorgank haben in der ho[e]lfe
gotes zo mag is im mit nichte velen / her tut was her sal / wen her
kunlich dar hort und rawscht / mit dem vorschlage / als man das
hernach oft wirt horen

17R

Minden párbaj az egy igaz Isten fennhatósága alá tartozik, törj előre és üvölsz, válasz egy megfelelő kardot, előtt [Vor], után [Nach], gyenge [Weich], erős [Hart] és azonnal [Indes], jegyezd meg ezt a szót. Ütés [Hewe], szúrás [Stosse], vágás [Snete], nyomás [Drucken], alapállások [Huten, Schutzen], félre lökés [Stossen], érzés [Fuhlen], hátralépés [Zucken], csavarás [Winden] és akasztás [Hengen], visszahúzás [Rucken], csapás [Streiche], ugrás [Spronge], fogás [Greiffen], birkózás [Rangen], tudás [Vissheit] és merészség [Kunheit], elővigyázatosság [Vorsichtikeit], ravaszság [List] és bölcsesség [Klugheit], távolság [Masse] és titokzatosság [Vorborgenheit], ok [Vernuft], megérzés [Vorbetrachtunge] és készenlét [Fetikeit], gyakorlás és jókedv, ügyesen lépj. Ezekben a sorokban meg lett nevezve minden, ami az alapelemekhez és alapelvekhez tartozik. A vívás minden fogását, amit ezek után hallani és olvasni fogsz, gondolj át jól, mert mind egyszerű, és természetes. Vívó tedd ezt, és a művészet tisztává válik előtted. A kard által tégy jót és védelmezz.

17R

O zu allem fechten geh[e]rt dy ho[e]lfe gotes von rechte / Gera der leip und gesunder / eyn gancz vertik swert pesunder/ Vor noch schwach sterke / yndes das wort mete zu merken/ hewe stiche snete dru[e]cken / leger schu[e]tzen sto[e]sse fu[e]len zucken / Winden und hengen / ru[e]cken striche spro[e]nge greiffen rangen / Vissheit und kunheit / Vorsichtikeit list und klugheit masse Vorborgenheit / vornunft vorbetrachtunge fetikeit / Ubunge und guter ilint / motus gelenkheit schrete gut / In den selben versen da / sint dir fundament principia / Und pertinencia benumet und dy gancze materia / Aller kunst des fechten / das saltu betrachten rechte / Als du auch eigentlich / hernocher und so[e]nderlich / wirst heren ader lisen / iczlichs noch seynem wezen ffechter des nym war zo wirt dir bekant dy kunst gar / of dem ganczen swerte / und manch gut weidelich geverte

17V

Jegyezd meg jól a következő szót, mozgás [Motus], mert ez a vívás szíve és lelke, ez a vívás legfontosabb része. Minden, amit tartalmaz és az összes alapelem meg lesz említve és jól el lesz magyarázva. Ha párbajozol, és ezt jól elmagyarázták, akkor gyorsan mozdulsz, és nem késlekedsz, mikor a másik neked támad.

Tedd ezt határok és vég nélkül, mert ez jó. Légy egyszerre gyors és rendületlen tétovázás nélkül, és így az ellenfeled nem találhat el. Ez nagyon hasznos lehet és biztosan meg fogod sebesíteni, úgy hogy ő nem tud visszaütni, és biztosan le fogod győzni. Ezután a tanítás után, el kell mondjam, hogy nem lehet veszély nélkül védekezni. Ha ezt jól megérted, az ellenfeled nem tud támadó helyzetbe kerülni. Itt kell megjegyezmem, hogy e szerint a tanítás és művészet szerint a folyamatos mozgás [Frequens motus] uralja minden párbaj elejét, közepét és végét. Gyorsan cselekedj a párbaj elején, közepén és végén késlekedés nélkül, nem hagyva, hogy ellenfeled bármiben is gátoljon, vagy rád támadjon. Ennek az elméletnek két szó az alapja előtt és után, amik az előütés és az utánütés [Nachschlag], a közepén

17V

Motus das worte schoner / ist des fechtens eyn hort und krone / der gancze materiaz des fechtens / mit aller pertinencia / und der artikeln gar des fundamentes dy var / mit namen sint genant / und werden dir hernach vas bekant / Wy denne eyner nur ficht / so sey her mit den wol bericht / Und sey stetz in motu / und nicht veyer wen her mit / du hebt zu fechten / zo treibe her mit rechte / Umbermer und endlich eyns noch dem andern ku[e]nlich / In eyme rawsche stete / an underlos immediate / das iener nicht kome / czu slage / des nympt deser fromme Und iener schaden / wen her nicht ungeslagen / Von desem komen mag / tut nur deser noch dem rat / Und noch der leren / dy itczunt ist geschreben / So sag ich vorwar / sich schu[e]tzt iener nicht ane var / hastu vornomen / czu slage mag her mit nichte komen / Hie merke das / frequens motus / beslewst in im / begynnes / mittel und ende / alles fechtens / noch deser kunst und lere / alzo das eyner yn eyme rawsche / anhebunge / mittel unde endunge / an underlos und an hindernu[e]s syner wedervechters volbrenge / und ienen mit nichte lasse zu slage komen / Wen of das geet dy zwey wo[e]rter vor / noch / das ist vorslag und nachschlag / in mete in

18R

Ezek a legfontosabb előszavai a páncélnélküli [blossfechten] gyalogos vívásnak, figyelj jól.

A fiatal lovagok megtanulják imádni az Istent, és tisztelni a nőt, hogy később a becsületük növekedhessen. Gyakorolj lovagias dolgokat, és tanulj művészeteket, amik a csatában becsületedre válnak. Birkózz jól; ragadd meg a dárdát, a lándzsát, a kardot és a messert. Tedd ezt férfiasan és tedd hasznossá mások kezében is. Üss oda háromszor erősen, támadj függetlenül attól, hogy találsz, vagy vétesz, és ha ezt megérted bölcs embernek leszel. Tudd, hogy mindennek van távolsága és mértéke. Tedd amit tenni óhajtasz, hogy jól megértsd. Komoly vagy gyakorló vívásban is mindig legyen helyén a szíved és ismerd a mértéket. Eképpen óvakodj és légy jókedvű; ez az ahogy cselekedned kell, és így ronts ellenfeledre. Mert ha jó a szíved és erős vagy, ez az ellenfeledet gyengévé teszi, uralkodj magadon; előnyt semmiért pénzért ne adj. Ne légy meggondolatlan; ne menj négy vagy hat ellen. Az önbizalmad legyen mérsékelt, mert ez jót tesz neked. Bátor ember az, aki legyőzi saját gyengeségeit. Nem szégyen megfutamodni, ha négy vagy hat ront rád.

Ne a kardot támadd, hanem a nyílásokra várj.

18R

Das ist eyne gemeyne vorrede des blozfechtens czu fuße das merke
wol Jung Ritter lere / got lip haben frawen io ere / So wechst dein ere
/ U[e]be ritterschaft und lere / kunst dy dich zyret und in krigen sere
hofiret / Ringens gut fesser / glefney sper swert unde messer /
menlich bederben / unde in andern henden vorterven / Haw dreyn
und hort dar / rawsche hin trif ader la farn / das in dy weisen has-sen
dy man siet preisen / Dorauf dich zoße alle ding haben lenge unde
mosse / Und was du wilt treiben by guter vornunft saltu bleiben / czu
crust ader czu schimpf / habe fro[e]lichen mut mit limpf / So magstu
achten und mit gutem mute betrachten / Was du salt fu[e]ren und
keyn im dich ru[e]ren / Wen guter mut mit kraft macht eyns
wedersache czagehaft / dornoch dich richte gib keynem forteil mit
ichte / Crimkruheit meide vier ader sechs nicht vortreibe / mit
deynem o[e]bermut bis sitik das ist dir gut / der ist eyn ku[e]ner man
der synem gleichen tar bestan / Is ist nicht schande vier ader sechs
flien von hande

18V

Ez a kard általános tanítása. Ha jól akarsz ütni, mozdulj balra és üss jobbról, balra aztán jobbra, így vívsz erővel. Ha csak másodszorra ütsz, kevés vigasztágod lesz az ő művészetéből, üsd ahol csak tudod, és egy váltó [Wechsler] sem jön át a védelmeden. A fejre és a testre, és ne feledd a visszalépést [Zucken]. Tedd az egész testeddel, amit akarsz, hogy a megfelelő eredményt érd el. Halld hogy mi a hibás: ne vívj balra fönt, ha jobbkezes vagy. És ha balkezes vagy, hagyd el a jobbot és harcolj magasán fent baloldalt és lent (jobb oldalt).

Előtt és után, ebből a két dologból ered az egész mesterség, gyenge és erős, azonnal, jól jegyezd meg ezt a szót. Eképen tanulsz meg jól támadni és védeni, ha könnyen megijedsz, ne akarj vívni tanulni. Tudás és ügyesség [Rischeit], ravaszság, elővigyázatosság és bölcsesség, amit a vívás kíván, és boldogan tesz. Ne a kardot támadd, hanem menj a nyílásokra, ok, titokzatosság, távolság, megérezés és készenlét.

Itt következik egy általános tanítás (Glosa generalis hiuius sequitur)

Mindenek előtt tudd és jegyezd, hogy a kard hegye a központ és egyben a középpont és a mag és innen ered a vívás és mind ide tér vissza. Tehát az akasztások és csavarások az akasztás és középpont körüli csavarás

18V

Das ist eyne gemeyne lere des swertes Wiltu kunst schawen sich link gen und recht mete hawen und link mit rechten is das du stark gerest fechten / Wer noch get hewen der darf sich kunst kleyne frewen / haw im was du wilt keyn wechsler kawm an dich schild / (haw nicht czu swerte / sonder stets der bloße wa[e]rte) / Czu koppe czu leibe dy czecken do nicht vormeide / Mit ganzem leiben ficht was du stark gerest treiben / Hoer was do slecht ist ficht nicht oben link zo du recht pist / Und ob du link pist ym rechten sere hinkest / Auch so vicht io liber von oben linklichen nider / vor noch dy czwey dink syn allen kunsten eyn orsprink / Schwach unde sterke Indes das wort mete merke / So machstu lernen mit / kunst und erbeit dich weren / Irschrikstu gerne / keyn fechten nymmer lerne / Kunheit und rischeit / vorsichtikeit list und klugheit (vornuft vorborgenheit mosse vorbetrachtunge fetikeit) / Wil fechten haben und fro[e]lichs gemu[e]te tragen/

Glossa generalis huius sequitur

Won allerersten merke und wisse / das der ort des swertes ist das zentrum das mittel und der kern des swertes aus deme alle gefechte gen und weder yn in komen / So sint dy hengen und dy winden synt dy anhege und dy u[e]mlewfe des zentrums und des kerns

19R

és ezekkel jól lehet vívni, és megfigyelték és felfedezték, hogy a vívó, aki mindig az ellenfél kardjának hegyére üt, nem talál jól. De találhat, ha üt, szúr, vagy vág, be- vagy kilépéssel [Abe und czutreten] és körül lépéssel [Umbeschreiten] vagy ugrással támad. És ha valaki kiugrik vagy előre lép meghosszabbítva, és előremozdítva a kardja hegyét, a másik nem tud sebet ejteni rajta, vagy visszakozni csavarással, vagy kilépéssel [Czutreten]. Így az ellenfél nem tud biztonságos technikákat végrehajtani, mint az ütés, a szúrás vagy a vágás. Mert Liechtenauer művészete a vívás minden alapelvén és a kard művészetén nyugszik. Ütések, szúrások és vágások amint olvasni fogod, hogyan kell technikákat végrehajtani és kivédeni azt, amit a másik támad, és hogyan következik egyik a másikból, ha az egyiket kivédik, akkor a másik már sikeres lesz. Másodszor tudd és jegyezd meg, hogy a kard egyetlen része sincs haszon és ok nélkül. Ezért használd a hegyet [Ort], éleit [Sneiden], keresztvasat [Gehilcze] és markolatgombot [Klos] és mindent, ami a kardon van. Mert ezek

19R

aus den auch gar vil guter sto[e]cke des fechtens komen / Und sint dorum funden und irdocht / das eyn fechter / der da gleich czum orte czu hewt ader sticht nicht wol allemal treffen mak / / das der mite den selben sto[e]cken hawende stechende ader sneydende mit abe / und czutreten / und mit umbeschreiten ader springen eynen treffen mag / Und ab eyner syn ort des swertes / mit schißen ader mit voltreten / vorlewt ader vorlengt / zo mag her in mit winden ader abetretten / weder / ynbrengen und ko[e]rczen / alzo das her weder yn gewisse stoecke und gesetze ku[e]mpt des fechtens / aus den her hewe stiche ader snete brengen mag / Wen noch lychnawrs kunst / zo komen aus allen gefechten und gesetze der kunst des swertes / hewe stiche und snete / als man wirt hernoch ho[e]ren / wy eyn sto[e]cke und gesetze aus dem andern kumt / und wy sich eyns aus den andern macht / ab eyns wirt geweret / das daz ander treffe und vorgank habe Czu dem andern mal merke und wisse / daz keyn dink an dem swerte / Umbe zu[e]st funden und irdocht ist / zunder eyn fechter / den ort / beide sneiden gehilcze klos / und als das am swerte ist / nu[e]tczen sal / noch dem

19V

azért vannak, hogy a vívásban hasznát vedd, csak úgy, mint a gyakorlásba, ahogy ezt később látni és hallani fogod. Szintén tudd és jegyezd meg, hogy ha ő azt mondja, hogy mutass művészetet, akkor azt várja el a tehetséges vívótól, hogy bal lábát előre helyezve jobb oldalról sújtson le egyenesen az emberre igazi vágásokkal, amint látja, hogyan tudja lépéseivel elérni. És ha erősen akarsz vívni, akkor balról vívj a testeddel és minden erőddel a fejre és a testre támadva, ahol csak találni tudsz- és sose a kardra, úgy mintha nem is lenne kardja, vagy nem látnád. Sose nézz le egyetlen kapcsolatot vagy következményt se, de mindig dolgozz és maradj mozgásban, így nem tud támadni. Ő azt tanítja, hogy sose lépj be egyenest egy vágásba, inkább oldalról, így olyan helyről tudsz támadni, ahonnan könnyebben eléred, mint szemből. Ha ütsz, vagy szúrsz felé nem tud védekezni semmilyen technikával, se átváltással [Durchwechsel] elvezetni addig, amíg az ütés vagy szúrás az ellenfélre és nyílásra irányul a fejre és a testre lépésekkel és ugrásokkal oldalról.

19V

als iczleichs syn so[e]nderleichs gesetze hat yn der kunst des fechtens / noch dem als dy U[e]bunge hat und fundert / als du itzlichs besunder hernoch wirst sehen und ho[e]ren / Auch merke und wisse / mit deme als her spricht wiltu kunst schawen etc meynt her / das eyn kunstlicher fechter der sal den linken fuz vor seczen / und von der rechten seiten mete hawen / gleich czum manne / mit drewe hewen / zo lang bis das her siet wo her iener wol gehalten mag / und wol dirreichen mit seinen schreten und meynt wen eyner stark wil fechten zo sal her von der linken seiten of fechten / mit ganzem leibe und mit ganzer kraft / czu koppe und czu leibe wo her nur treffen mag / Und nimmer zu keyn swerte / zunder her sal tuen / zam iener keyn swert habe aber zam hers nicht sehe / und sal keyne czecken ader ruren nicht vermeiden / zonder umbermer in arbeit und beru[e]rungen seyn / das iener nicht czu slage mag komen / Auch meynt her das / eyner den hewen nicht gleich sal noch gehen und treten zonder etwas beseites und krummes umbe / das her ieme an dy seite kome / do her in vas / mit allerleye gehalten mag / denne vorne czu / Was denne her nu[e]r of ienen hewt ader sticht das mag im iener mit keynerleye durchwechsel ader andern gefechten / wol weren ader abeleiten / nu[e]r das dy hewe ader stiche gleich czum manne czu gehen keyn den blo[e]ßen / czu koppe ader czu leibe / mit umbeschriten und treten /

20R

Azt is tudd és jegyezd meg, amit itt mond, előtt, után, a két dolog, és megnevezi az ötöt; előtt, után, gyenge, erős, azonnal. Ezek a szavakon alapszik Liechtenauer művészete, és ezek az alapjai és sarokkövei minden vívásnak gyalogosan és lóháton páncélban [Harnusche], vagy anélkül [Blos]. Liechtenauer szerint függetlenül attól, hogy találsz, vagy vétesz, üss és támadj, és ne zavarjon, ha vétesz vagy találsz. Az előtt azt jelenti, hogy a jó vívó mindig megnyeri az előütést. Ha az ellenfél közelébe lépsz, vagy ugrasz, amikor úgy ítéled, hogy megfelelő távolságban vagy, hogy lépéssel vagy ugrással elérd, akkor a nyílásokra támadva közeledj, a fejet és a testet támadd. és ne legyen benned félelem és biztosan győzedelmeskedsz felette. Ezért amikor megnyered az előütést mindegy, hogy az ellenfelednek jó vagy fájdalmas, a lépéseidben is biztos legyél, ne legyenek se túl hosszúak, se túl rövidek. Amikor megteszed az előütést, ha találsz kövesd végig az ütést gyorsan,

20R

Auch merke und wisse / mit deme als her spricht / vor noch dy zwey
dink etc do / nent her dy fu[e]nff worter / vor noch swach stark Indes
/ an den selben wo[e]rtern leit alle kunst / meister lichtnawers / Und
sint dy gruntfeste und der // kern alles fechtens czu fusse ader czu
rosse / blos ader in harnu[e]sche / Mit deme worte vor / meynt her
das eyn itzlicher guter fechter sal allemal den vorslag haben und
gewinnen / (her treffe ader vele / als lichnawer spricht haw dreyn und
hurt dar / rawsche hin trif ader la var) / Wenne her czu eyme gehet
ader lewft als balde als her nur siet / das her in mit eynem schrete /
ader mit eynem sprunge dirreichen mag / wo her dene indert in blos
siet / do sal her hin varn / mit frewden / czu koppe ader czu leibe /
ku[e]nlich an alle vorchte wo her in am gewisten gehalten mag / alzo
das her io den vorslag gewinne / is tu ieme wol ader we / und sal
auch mit dem / in synen schreten gewisse sein / und sal dy haben
recht zam gemessen / das her nicht zu korcz ader czu lank schreite /
Wen her nu[e] den vorslag / tuet / trift her / zo volge her dem treffen
vaste noch weret her aber den vorslag alzo das her im den vorslag / is
sy haw ader stich mit syme swerte / abeweiset und leitet / dy weile
her denne ieme noch / an syme swerte ist / mit deme als her wirt
abegeweist / von der blo[e]ßen der her geremet / hat / zo sal her gar
eben fu[e]len und merken

20V

de ha a másik védi az előütést [Vorschlag] mindegy hogy szúrás vagy vágás volt, és kifordítja és elvezeti a kardjával, maradj rajta a kardon, mintha éppen a nyílásról hárítana, érezd meg hogy az ellenfél kemény vagy puha, és erős vagy gyenge a kardban. És ha észreveszed ezt, legyél erős, vagy gyengéd, amikor védi magát. És azonnal tedd meg az utánütést, még mielőtt az ellenfélnek esélye lenne, hogy támadjon, és amint az ellenfél védi az előütést, gyorsan támadj más nyílást, más technikával. És mindig maradj mozgásban, mert ez arra kényszeríti az ellenfeled, hogy folyamatosan védekezzen, és ne tudjon támadni. Mert aki védekezik mindig nagyobb veszélyben van, mint az, aki támad, mert vagy védekezik, vagy hagyja, hogy megüssék, hogy esélye legyen a támadásra. Ezért mondja Liechtenauer; "Én mondom, senki se tud védekezni veszély nélkül" [Ich sage

vor ware sich schutzt keyn man ane vareg]. Ha ezt megérted, és tudod az öt szót, amik ennek a művészetnek az alapjai, az ellenfeled nem jut támadáshoz. Ezért eszerint a tanítás szerint, aki folyamatosan támad győzelmet arathat mesterek felett, ha bátor és megszerzi az előütést.

20V

ab iener in syme abeleiten und schu[e]tzen der hewe ader stiche / an syme swerte weich ader herte / swach ader stark sey / Ist denne das her nu[e] wol fu[e]let / wy iener in syme geferte ist / is das iener stark und herte ist / Indes das hers nu[e] genczlich merkt und fu[e]let zo sal her Indes ader under dez das sich iener zo schu[e]tzt / weich und swach dirweder syn / und in den selben e den / das iener czu keyme slage kome / so sal her denne den nochslag tuen / das ist / das her czu haut / dy weile sich iener schu[e]tzt und sich des vorslags weret / is sy haw ader stich zo sal her ander gefechte und sto[e]cke hervo[e]rsu[e]chen / mit den her aber czu synen blo[e]ßen hurt und rawschet / alzo das her umbermer in bewegunge und in beru[e]runge sy / das her ienen als irre / und berawbet mache / das iener mit syme schu[e]tzen und weren / alzo vil czu schaffen habe / das her / der schu[e]tzer / czu syner slege / keyne komen mag / wen eyner der sich sal schu[e]tzen / und der slege warnemen der ist allemal in gro[e]sser var denne der der da slet of in / denne her mus ia dy slege weren / ader mus sich lasen treffen / daz her selber mu[e]lich / czu slage mag ko-men / dorum spricht lichtenawer / Ich sage vor ware sich schutzt keyn man ane vare / Hastu vornomen czu slage mag her kleyne komen / Bustu anders noch den fu[e]nff wo[e]rtern / of dy dese rede gar get / Und alles fechten darum slet oftey hawer eyn meister wen her ku[e]ne ist und den vorslag gewinet / noch deser lere /

21R

Az előtt szóval, mint előbb már említettem, Ő azt akarja mondani, hogy egy jó előütéssel kell betörni félelem és késlekedés nélkül a nyílásokra támadva, a fejre és a testre, függetlenül attól, hogy találsz, vagy vétesz össze fogod zavarni az ellenfeled, és félelmet keltesz benne, és nem fogja tudni, hogy mit tegyen. És mielőtt az ellenfél össze tudná szedni magát, azonnal tedd meg az utánütést így újra védenie, kell és nem tud támadni. Tehát amikor megteszed az előütést, és az ellenfél kivédi, a védelem közben mindig te leszel az első, aki meg tudod tenni az utánütést nem, pedig ő. Amint teheted lépj be, és markolatgombbal támadj fejre, vagy vágj egy vízszinteset [Zwerchhaw], ami mindig jó, vagy haránt előre nyúlhatsz a kardoddal és ezzel új technikákat kezdhetsz. Vagy más jó mozdulatokat is előkészíthetsz, hiszen az ellenfél nem tud támadni. Hallani fogod, hogy miket tegyél egymás után, hogy az ellenfél ne tudjon rád támadni anélkül, hogy össze ne roppanthatnád, ha ennek a tanításnak megfelelően cselekszel. Egy legyen a gondolatod és a vágásod az előütésnél és az utánütésnél, és gyorsan kövessék egymást, és amint az ellenfél véd, azt a kardjával teszi, és te rajta leszel a kardján. És ha az ellenfél lassú és elkésik, akkor a kardján tudsz maradni, és el tudod csavarni és meg tudod figyelni és érezni, hogy a másik el akar lépni vagy nem. Ha ellép miközben rajta vagy a kardján, és előtte állsz és a kardokkal egymás nyílásai felé mutattok - mielőtt az ellenfél össze tudná szedni magát, hogy vágjon, vagy szúrjon-

21R

wenne mit dem worte vor als e gesprochen ist / meynt her das eyner mit eyne guten vorslage ader mit dem ersten slage / sal eyner kunlich an alle vorchte dar hurten und rawschen / keyn den blo[e]ssen czu koppe ader czu leibe / her treffe ader vele / das her ienen czu haut als betewbet / mache und in irschrecke das her nicht weis was her keyn desem solle weder tuen / Und auch e dene sich iener weder keyns irhole / ader weder czu im selber kome / das her denne czu hant den nochslag tue / Und im io zo vil schaffe / czu weren und czu schu[e]tzen / das her nicht mo[e]ge czu slage komen / denne wen deser der ersten slag / ader den vorslag tuet / und in iener denne weret / in dem selben weren und schutzen / zo kumpt deser denne alle mal e czu dem nochslage den iener czu den ersten den her mag czu haut czu varn mit dem klosse / ader mag in dy twerhewe komen / dy czu male gut syn / ader mag sost das swert dy twer vor werfen / do mite her in ander gefechte kumpt / ader sost mancherleye mag her wol beginen / e denne iener czu slage kumpt / als du wirst horen wy sich eyns aus den andern macht / das iener nicht mag von im komen ungeslagen / tut her anders noch deser lere / (wenne her sal mit eyne gedanken / und zam mit eyne slage / ab is mo[e]glich were / den vorslag und nochschlag tuen / risch und snelle nocheynander) / Auch mo[e]chte is wol dar czu komen ab iener den vorslag weret so mu[e]ste her in weren mit dem swerte / und alzo mu[e]ste her desen io an syn swert komen / Und wen denne iener etzwas trege und las were zo mo[e]chte deser denne an dem swerte bleyben und sal denne zu hant winden / und sol gar eben merken und fulen / ab sich iener wil abeczihen von dem swerte / ader nicht / Czewt sich iener ab / als sy nu[e] vor mit eynander an dy swert sint komen / und dy orter keyn eynander rechen / czu der blossen / E denne sich / denne iener keyns haws ader stichs of eyn news weder

21V

kövesd a kardod hegyével és szúrj a mellkasára, vagy valami hasonlót olyan gyorsan és egyenesen, ahogy csak tudod. Nem hagyhatod, hogy sérülés nélkül meneküljön el a kardod elől. Hiszen egyből tudhatod, hogy neked van a rövidebb utad az ellenfélhez, mert a kardod hegye rajta van az ő kardján, olyan közel, ahogy csak lehet. És ha ellépsz, hogy valami mást vágj, vagy szúrj, és széles mozdulatokat teszel, akkor mindig veszteni fogsz az utánütésben vágás, vagy szúrás által, és akkor meg tud támadni az előütéssel. Ez az, amire Liechtenauer gondolt az után szóval. Amint megtetted az előütést késlekedés nélkül kövesse az utánütés és maradj folyamatos mozgásban, és az egyik következzen a másikból. Ha az első nem működik, akkor a második, harmadik vagy a negyedik találni fog, és ne hagyj, hogy az ellenfeled támadjon. Mert senkinek sincs nagyobb előnye annál, mint annak, aki az öt szó tanításának megfelelően vív. De ha az ellenfeled rajta marad a kardon a védés után, és te is rajta maradtál a kardon vele együtt és nem tette meg az utánütést, akkor csavarj, és vele együtt maradj rajta. És nagyon gyorsan figyelj meg, hogy az ellenfeled gyenge vagy erős. És ha azt veszed észre, hogy az erős és kemény és határozott a kardban, és félre akarja nyomni a kardod, akkor legyél gyenge és engedékeny és adj utat az erejének és hagyj, hogy a saját kardját is félre nyomja, és vele mozduljon. Ekkor hagyj ott a kardját, és gyorsan

21V

irholen mag mit syme abeczihen zo hat im deser czu hant mit syme orte noch gevolget / mit eynem guten stiche czu der brost / ader so[e]st vorne czu wo her in am schnesten und nehesten getroffen mag / also das im iener mit nichte ane schaden von dem swerte mag komen / Wen deser hat io czu hant mit syme nochvolgen / neher czu ieme / mit dem als her synen ort / vor / an dem swerte gestalt hat keyn ieme noch dem aller nehesten und ko[e]rczsten / wen das iener mit syme abeczihen / of / eyn news solde hewe ader stiche / weit umbe / dar brengen / also mag io deser alle mal e czu dem nochslage ader stiche komen / e denne iener czu dem ersten / Und das meynt lichtnawer mit dem worte / noch / wen eyner im den vorslag hat getan / zo sal her zu hant an underloz / of der selben vart den nochslag tuen / und sal umbermer in bewegunge / und in rurunge syn / und umbermer eyns noch dem andern treiben / ab ym das erste vele / daz daz ander daz dritte ader daz vierde treffe / und io ienen nicht lassen czu keyme slage komen / wen keynen / mag grosser vorteil of fechten ha-ben / den der noch der lere / deser fu[e]nff / wo[e]rter tuet / Ist aber das iener an dem swerte bleybt / mit dem als her mit syme weren und schutzen disem im syn swert ist komen / und is sich also vorzogen hat das deser mit im an dem swerte ist bleyben / und noch nicht den nochslag hat getan / zo sal deser winden / of und mit im also an dem swerte stehen / und sal gar eben merken und fu[e]len ab iener swach ader stark ist an dem swerte / Ist denne das deser merkt und fu[e]let / das iener stark herte und veste an dem swerte ist / und deser nu[e] meynt syn swert hin dringen / zo sal deser denne swach und weich dirweder syn / und sal syne sterke weiche und stat geben / und sal im syn swert / hin lassen prelen und varn / mit syme dringen daz her tuet / und deser sal denne syn swert snelle

22R

mozdulj félre és támadj a nyílásokra, a fejre és a testre ütésekkel és szúrásokkal vagy vágásokkal, a legegyszerűbb és legrövidebb úton, ahogy csak teheted. Mert minél biztosabban és keményebben nyom valaki a kardjával, míg a másik gyenge és enged a kardjának, annál messzebbre kerül az, és annál jobban kinyílik és a másik eközben meg tudja ütni, mielőtt összeszedhetné magát, hogy egy új ütést vagy szúrást végrehajtsa. De ha az ellenfél gyenge és puhány a kardban, és ha ezt jól veszed észre és érzed, akkor erősnek és keménynek kell lenned a kardja ellen, és a kardod hegye egyenesen és erősen menjen az ő kardjának, a nyílások felé olyan egyenesen, ahogy csak tudod. Pontosan úgy mintha egy szál lenne kötve a kardod hegyéhez, ami a legrövidebb úton a nyíláshoz vezetne. Ezt a szúrást akkor tedd, amikor észreveszed, hogy az ellenfél gyenge és hagyja, hogy félre nyomd a kardját és megüsd, vagy ha erős és védi és kimozdul a szúrás elől. Ha viszont erősen rajta marad a kardon és hárít, és védi a szúrást, és hirtelen félre üti, akkor gyengének és engedékenynek kell lenned és hagynod, hogy a kardod elmozduljon előled, és ekkor gyorsan támadj a nyílásaira ütésekkel, szúrásokkal vagy vágásokkal, ahogy csak tudsz. Ez az, amit Liechtenauer a gyenge és erős alatt ért. És ez a hatalmasoktól jön

22R

lassen abgleiten / und abeczihen / balde und risch und sal snelle dar varn keyn synen blossen / czu koppe ader czu leibe mit hewen stichen und sneten / wo her nu[e]r am nehesten und schiresten mag czu komen / Wen e harter und e su[e]rer iener dringt und druckt mit syme swert und deser denne schwach und weich dirweder ist / und syn swert lest abgleiten / und im alzo weicht / e verrer und e weiter denne ieme syn swert wek prelt das her denne gar blos wirt / und das in denne deser noch wonsche mag tref-fen und ru[e]ren / e denne her sich selber / keyns haws ader stichs irholen mag / Ist aber iener an dem swerte schwach und weich alzo das is deser nu[e] wol merkt und fu[e]let /zo sal deser denne stark und herte dirweder syn / an dem swerte / und sal denne mit syme orte sterklichen an dem swerte hin varn und rawschen keyn iens blossen gleich vorne czu / wo her am nehesten mag / recht zam im eyn snure ader vadem / vorne an synen ort were gebunden / der im synen ort of das neheste / weizet czu eines blossen / und mit dem selben stechen das deser tuet / Wirt her wol gewar ab iener zo schwach ist / daz her im syn swert lest alzo hin dringen und sich lest treffen / Ist aber ab her stark ist und den stich weret und abeleitet / is das her stark wirt weder an dem swerte / und desern syn swert abeweiset und den stich weret / also das her desern syn swert vaste hin dringt / zo sal deser aber schwach und weich dirweder werden / und sal syn swert lassen abgleiten / und im weichen / und syne blossen rischlichen su[e]chen / mit heweh stichen ader mit sneten / wy her nu[e]r mag / Und das meynt lichtnawer / mit desern wo[e]rter / weich und herte / und das get of dy auctoritas

22V

mint Arisztotelész is megírta Peri Hermanias című könyvében; opposita iuxta se posita magis elucescunt/vel exposita oppositorum cui autem [???]. Gyenge az erős ellen, kemény a puha ellen és viszont. Mert ha erős van erős ellen, akkor mindig az erősebb győz. Ezért van az, hogy Liechtenauer kardvívása egy igazi művészet, mert a gyenge egyszerűbben győz ezzel a művészettel, mint az erős, aki csak erejét használja. Máskülönben mi haszna lenne ennek a művészetnek? Ezért tanuld meg jól, hogyan kell érezni a vívásban. Ahogy Liechtenauer mondja, tanulj meg érezni. Az azonnal egy nagyon fontos szó. Mert ha az ellenfél kardján vagy és jól megérezed hogy erős vagy gyenge a kardban, akkor azonnal kövesd és tudd mi a helyénvaló, az imént elmondott tanításnak megfelelően. Mert akkor nem tudja elhagyni a kardod sérülés nélkül. Ezért mondja Liechtenauer, hogy "Üss amint mozdul vagy hátrál" [slach des her snabe / wer sich vo[e]r dir czewt abe]. Ez után a tanítás után már tudod, hogy hogyan nyerd meg az első ütést és amint ezt megtetted azonnal, és késlekedés nélkül kövesse az utánütés, ami a második, harmadik vagy negyedik ütés, vágás vagy szúrás így nem tud támadni. És ha ezután a kardján találod magad biztosan érezz és cselekedj úgy, ahogy előbb le lett írva, mert ez az alapja a kardvívásnak: mindig legyél mozgásban és sose pihenj, a másik alapja pedig az érzés, és tégy úgy, mint feljebb említettem. Teljesen mindegy mit teszel, vagy mit szándékozol tenni, mindig tudd a mértéket [Limpf] és a távolságot. Ha megnyerted az előütést, akkor ne legyen túl lassú, hanem mozdulj gyorsan, hogy készen állj az utánütésre is. Ezért mondja Liechtenauer "Mindig figyelj arra, hogy mindennek van hossza és mértéke" [Dor off dich zoße / alle dink haben limpff und moße]. Értsd meg ezt a mozgás és a kardvívás minden részével kapcsolatban.

22V

als aristotyles spricht in libro peryarmenias opposita iuxta se posita magis elucescunt / vel exposita oppositorum cui autem / Swach weder stark / herte weder weich / et equetur / Wene solde stark weder stark syn / zo gesigt allemal der sterker / dorum get lichtnawer fechten noch recht und worhafter kunst dar / das eyn swacher mit syner kunst und list / als schire gesigt / als eyn starker mit syner sterke / worum were anders kunst / Doru[e]m fechter lere wol fu[e]llen / als lichtnawer spricht / das fu[e]llen lere / Indes das wort / sneidet sere / den wen du eyme am swerte bist und fu[e]lest nu[e] wol ab iener swach ader stark am swerte ist / Indes ader dy weile zo magstu denne wol trachten und wissen was du salt keyn im tuen / noch deser vorgesprochenen lere / und kunst / wen her mag sich io mit nichte abe czihen vom swerte ane schade / den lichtnawer spricht / slach das her snabe / wer sich vo[e]r dir czewt abe / Item noch deser lere zo vestestu wol alzo das du io den vorslag habest und gewinest / und als balde / als du den tuest / zo tu denne dornoch in eyme rawsche / inmediate an underloz den nochslag / das ist den andern / den dritten / ader den vierden slag / haw aber stich / das io iener nicht czu slage kome / ko[e]mstu den mit im an das swert / zo bis sicher an dem fulen / und tu als vor geschreben ist / Wen dis ist der grunt des fechtens das eyn man umbermer in motu ist / und nicht veyert und ko[e]mpt is denne an das fulen / zo tu / ut supra prestat / und was du treibest und beginest / zo habe io moße und limpf / als ab du im den vorslag / gewinnest / zo tu in nicht zo gehelich und zo dich swinde / das du nicht denne mogst irholen des nochslags / Doru[e]m spricht lichtnawer / Dor off dich zoße / alle dink haben limpf und moße / und daz selbe vornym och von den schreten / und von allen andern sto[e]cke und gesetze des fechtens

23R

Most következik az öt vágást és más technikákat leíró szöveg. Tanuld meg a védelmet áttörő öt jobb oldali ütést. Dühvágás [Zornhaw], kampó [Krump], vízszintes [Twere], sanda [Schiler], és a skalpvágás [Scheitlere]. A bolond [Alber] megtöri a visszatámadást [Nochreist], rohand le [Ueberlawft], végül hárítsd az ütéseket. Átváltás, hátrálás, átfutás [Durchlawft], lecsapás [Abesneit], a kezek nyomása [Hende drukt]. Akasztás, csavarás a nyílásokra, ütés, fogás, szúrás szúrásokkal

A dühvágásról

Ha felülről támadnak rád, támadj egy dühvágást és a kardod hegyét nyomd felé, és közben lépj jobbra. Ha észreveszi, vidd el fentről félelem nélkül, légy erős és csavarással vidd le. Ha ezt észreveszi, menj le. Jegyezd ezt meg: ütés, szúrás, alapállások [Leger], puha vagy kemény. Azonnal és előtt, után - háborúban ne siesd el, mert amit a harc felülről vág, azt alulról meg lehet szégyeníteni. Tanuld meg az összes csavarásban, ütésben, szúrásban és vágásban megtalálni. Próbálj ütéseket, szúrásokat és vágásokat, ha mesterrel találkozol, és át akarod verni. Ha sérülés nélkül akarod megúszni, sose a kardot támadd, hanem a nyílásokat a fejen és a testen. Mindegy hogy találsz, vagy vétesz, mindig a nyílásokat keresd, az összes tanítás szerint a kardod hegye a nyílások fele mutasson. Aki széleseként vág, az komolyan megsérülhet. Mindig a legközelebbi nyílásra üss és szúrj.

Glossza. Itt jegyzem meg, hogy ha Liechtenauer felülről vág [Oberhaw] a váll felől, az a dühvágás.

23R

Das ist der / text / in deme her nennet dy fu[e]nff / hewe und andere
sto[e]cke des fechtens Funf hewe lere von der rechten hant were dy
were / Zornhaw krump / twere hat schiler mit scheidlere / Alber
vorsatzt nochreist / u[e]berlawft hewe letz / Durchwechselt / zukt
durchlawft abesneit hende drukt / henge wind mit blo[e]ßen / slag
vach strich stich mit sto[e]ßen /

Das ist von deme Czornhawe / Der dir oberhawet / czornhaw ort
deme drewet / wirt her is gewar / nym is oben ab / ane vaer / (Und
soltu auch io schreiten / eyne czu der rechten seiten /) Pis sterker /
weder wint / stich / siet her is / nym is neder / das eben merke hewe
stiche leger weich ader herte / Indes und vor noch / ane hurt deme
krige sey nicht goch / wes der krig remet / oben / neder wirt her
beschemet / In allen winden hewe stiche snete lere finden //Auch
saltu mete pru[e]fen hewe stiche ader snete / In allen treffen den
meistern wiltu sie effen/ haw nicht czum swerte / zonder stets der
blo[e]ßen warte / Czu koppe czu leibe / wiltu an schaden bleyben /
du trefts ader velest zo trachte das du der blossen remest / (In aller
lere / den ort keyn den blo[e]ßen kere Wer weite umbe hewet / dy
wort oft sere bescheme / Of das aller neste / bringe hewe stich dar
geve) Glossa / hie merke und wisse das lichtnawer / eynen
o[e]berhaw slecht von der achsel / heisset der czornhaw / wen eynem
itzlichem in syme gryme und czorne

23V

Ha mérges vagy és dühöngsz, akkor egy vágás sincs olyan jól előkészítve, mint ez a felsővágás a váll felől. Ezért mondja Liechtenauer, hogy ha felsővágással támadnak rád, akkor a dühvágással támadj ellen: gyorsan mozdulj felé és a kardod hegye vezessen. Ha kivédené, akkor gyorsan menj föl és át a kardjának másik oldalára. És ha ezt is védi, akkor legyél kemény és erős a kardban és csavard gyorsan és ügyesen. Ha védené a szúrásaidat, akkor támadj alulról, és a lábait fogod eltalálni. Ez az, ahogy egyiket próbáld a másik után és így nem lesz esélye támadni. És az előre elmondott szavak - előtt, után, azonnal, gyenge, erős, ütés, szúrás és vágás, gondolkodj el ezeken, és sose felejtssd őket vívás közben. És ne rohanj a csatába, mert ha fönt vétesz, akkor alul fogsz találni, amint hallani fogod, hogyan következik egyik a másiktól az igazi művészet tanítása szerint. És sose a kardot támadd, hanem az embert, a fejét és a testét ahol csak éred. Meg kell értened az első tanítást, ha felülről támadsz a dühvágással, akkor a dühvágás hegyét használod. Mindig ennek a tanításnak megfelelően cselekedj, és mindig legyél mozgásban, függetlenül attól, hogy találsz vagy nem, így nem tud támadni. És támadás közben mindig lépj ki jól oldalra. És tudd, hogy csak két vágás van, amiből az összes létező vágás következik:

23V

zo ist im keyn haw als bereit / als der selbe aberhaw slecht von der
achsel / czum mane / Doru[e]m meynt lichtnawer / wen dir eyner czu
hewt / mit eynen obirhaw / so saltu du keyn im weder hawen den
czornhaw alzo das dir mit dyme ort vaste keyn im schisset / wert her
dir dyn ort zo czewch balde oben ab / und var czu der andern syten
dar / syns swerts / wert her dir daz aber zo bis harte und stark im
swerte / und wind / und stich balde und kunlich / wert her dir den
stich / zo smeis und haw balde unden czu / wo du trifft / czu beynen /
alzo das du umbermer eyns noch dem andern treibest / das iener
nicht czu slage kome / Und dy vorgespochene wo[e]rter / vor / noch
/ Indes / swach / stark / und hewe / stiche und snete / der saltu czu
male wol gedenken / und mit nichte vorgessen in deme gefechte /
Auch saltu nicht sere eylen mit deme krige / den ab dir eyns velet
oben / des du remest / so triffestu unden als du wirst ho[e]ren wy sich
eyns aus dem andern macht / noch rechtvertiger kunst / besunder
hewe stiche snete / Und salt nicht czu eyns swerte hawen / zonder
czu im selber / czu koppe und czu leibe / wo eyner mag / Auch mag
man vornemen das der erste verse mochte alzo stehen / wen du
o[e]berhewest czornhaw / deme drewt der ort des czornhaws / Nu[e]r
tu noch deser lere / und bis umbermer in motu / du tref-fest ader
nicht / daz iener nicht czu slage kome und schret io wol besytz aus /
mit den hewen / Auch wisse das nur czwene hewe seyn aus den allen
hewen ander komen wy dy umber genant mo[e]gen werden /

24R

ezek a felsővágások és az alsóvágások [Unterhaw] mindkét oldalról. Ezek a fő vágások, és az alapjai az összes többi vágásnak. Ezek magukban az alapok és a kard hegyéből jönnek, ami a központ és a magva minden másnak, amik később jól el lesznek magyarázva. És ezekből a vágásokból ered a négy félreütés, mindegyik oldalon, ami minden vágást és szúrást megtör, és minden beállást is, és ezekből következik a négy akasztás, és ezekkel jól lehet vívni, amint később még hallani fogod. Teljesen mindegy milyen jól vívsz, a kardod hegye mindig az ellenfél arca, vagy mellkasa fele mutasson, így mindig aggódnia kell, hogy te leszel a gyorsabb, mert neked van a rövidebb utad hozzá, nem pedig neki hozzád.

És ha megesik, hogy az ellenfél nyeri az előütést, akkor biztosnak, precíznek és gyorsnak kell lenned az elfordítással, és amint felé fordultál azonnal mozdulj nagy sebességgel, és a kardod hegye mindig az arca, vagy a mellkasa fele mutasson és csavarj és keresd a nyílást, ahogy később hallani fogod. És amint az ellenfél leköti a kardod akkor a kardod hegye félrőfnyire [30-40cm] lesz a mellkasától vagy a fejétől. Mindig legyél elővigyázatos és találd ki, hogy be tudsz-e jutni a kardja mögé, és mindig a legrövidebb úton és sose túl szélesen, így az ellenfél nem előz meg, csak ha késlekedtél, és újra baloldali akasztásban találod magad, vagy túl gyengén védtél, vagy túl szélesen és túl nagy erővel.

24V

Üres

oldal

24R

das ist der o[e]berhaw / und der underhaw / von beiden seiten / dy sint dy hawpt hewe und grunt aller ander hewe / wy wol dy selben ursachlich und gruntlich / auch komen aus dem orte des swertes / der do ist der kern und das czentrum aller andern stocke / als das wol vor ist geschreben (und aus den selben hewen komen dy vier vorsetczen von beiden seiten / mit den man alle hewe und stiche ader leger letzt und bricht / und aus den man auch yn dy vier hengen kumpt / aus den man wol kunst treiben mag / als man hernoch wirt horen) / und wy eyn man nur ficht / zo sal io allemal den ort keyn eyns gesichte ader brust keren / zo mus sich iener allezeit besorgen das her icht e kome wen her / wen her io neher czu im hat wen iener / Und ab is alzo quemen / das iener den vorschlag gewinne / zo sal deser sicher und gewis / und schnelle seyn mit dem wen-den / und als bald als her im gewendet hat / zo sal her czu hant czuvaren risch und balde / und syn ort sal allemal iens brust begeren und sich keyn der keren und stellen / als du hernoch wirst vas horen / und der ort / als bald her eyne an das swert kumpt // der sal allemal kawme u[e]m eyne halbe ele verre / von iens brust ader gesichte seyn / und des gar wol war nemen ab her yndert dar komen mo[e]chte / und io of das neste / und nicht weit u[e]m / das iener icht e queme wen deser / ab sich deser icht lassen und zu[e]men wu[e]rde / und czu wege wer / ader czu weit wolde dar komen und czu vorrebem /

24V

Üres Lap

25R

A négy nyílásról

Ha tudod, hogyan keresd a négy nyílást, akkor bátran támadhatsz minden veszély és elképzelés nélkül, hogy mit akar támadni. Itt kell megjegyezni, hogy Liechtenauer négy részre osztja az embert. Mintha egy vonal lenne húzva a fejtől az ágyékáig lefele és másik vonal az öve mentén. Ez a négy negyed a négy nyílás. Bal és jobb nyílás öv fölött és ugyanezek alatta. Ez a négy nyílás, és mindegyiknek megvan a maga vívása. Mindig ezeket keresd, ne a kardot. Hogyan törd át ezt a négy nyílást: ha győzedelmeskedni akarsz, akkor mesterien törd át a nyílásokat. Főnt dupla, és alulra jól válts. Én mondom, egy ember sem tud védekezni veszély nélkül, és ha ezt megérted az ellenfél nem tud majd támadni.

25R

Das ist von den vier blo[e]ssen Vier blo[e]ßen wisse remen zo slestu
gewisse / an alle var / an zweifel wy her gebar Glosa / hie merke /
daz lichtnawer der teilt eyn menschen yn vier teil / recht zam das her
eym von der scheidel / eyn strich vorne gleich neder machte an sym
leybe / bis her neder czwischen syne beyne / und den andern strich
by der go[e]rtel dy cz-were o[e]ber den / leib / zo werden vier vierteil
eyn rechtes und eyn links o[e]ber der go[e]rtel / und also auch under
der gortel / das sint dy vier bloßen der hat itzlichs syne sonder
gefechte / der reme und nummer keyns swertes / zonder der bloßen
Von den vier blo[e]ssen wy man dye bricht Wiltu dich rechen / vier
blo[e]ssen kunstlichen brechen / oben duplire do nedden rechten
mutire Ich sage vor ware / sich scho[e]tzt keyn man ane vare / hastu
vornomen / czu slage mag her kleyne komen

25V

A kampóvágásról

Használd a kampót ügyesen és támadj a hegygel a kezeire, támadj kampót a jól felkészültre, és lépésekkel sok ütést háríthatsz. Támadj kampót a mester kardlapjára, ha meg akarod gyengíteni.

Ha felülről záporoznak az ütések, lépj ki, és meg foglak dicsérni. Sose támadj kampót szűk vágás ellen, átváltás után jöhet a kampóvágás, ha valaki meg akar tévesztetni a nemes harc össze fogja zavarni, és nem tudja majd, mikor múlt el a veszély.

Glossa. Itt jegyzem meg, hogy a kampóvágás egy felső vágás, ami akkor jön ki jól, ha oldalra lépsz, és ezután jön ki a kampó jellege, ha a másik oldalra támadsz. Ezért mondja Liechtenauer, hogy ha ezt jól akarod végre hajtani, akkor lépj ki rendesen jobb oldalra és a kardod hegyével jó, ha a keresztvas fölött a kezét támadod. És kardlappal támadj, és amikor eltaláltad a lapját maradj is rajta erősen, és nyomd félre, és keresd meg, hogy hol találhatod el a legkönnyebben és legrövidebb úton ütéssel vagy vágással, vagy szúrással és ne vágj túl szűken, és ne felejts el átváltani, amint megfelelő.

26R

Üres oldal

25V

Das ist von deme krumphawe / Krump auf / behende / wirf deynen
ort auf dy hende / krump wer wol setczet mit schreten vil hewe
letzet / haw krump czu flechen / den meistern wiltu sie swechen /
Wen is klitzt oben / stant abe das wil ich loben / krump nicht kurz
hawe / durchwechsel do mete schawe / krump wer dich irret / der
edele krig den vor virret / Das her nicht vorwar / weis wo her sye ane
var Glossa / Hie merke und wisse das der krumphaw ist eyn oberhaw
der domit eyme guten ausschrete / krumpes dar get / zam noch eyner
seiten / Doru[e]m meynt lichtnawer der den selben haw wol wil furen
/ der sal wol beseitz aus schreiten czu der rechten hant / danne her
den haw brengt / Und sal wol krumphawen und behendlichen und sol
synen ort / werfen / ader schißen / ieme aber syn gehilcze of dy
hende / und sal mit synen flechen hawen / wen her denne trift / zo sal
her stark dor of bleiben und vaste drucken / und sal sehen / was her
denne am endlichsten und geradsten / dar bren-gen mag / mit hewen
stichen ader sneten / und sal mit nichte czu korcz hawen / und sal des
durchwechsels nicht vorgessen / ab sichs gepu[e]rt

26R

Üres Lap

26V

A csalónak [Veller] nevezett vágás, ami kampóvágásból indul, és a vízszintes vágás [Zwerchhaw] után lesz elmagyarázva, amit elsőnek lesz elmagyarázva és a vízszintes vágás előtt. És kampóként jön alulról, és a keresztvas fölött támad be a kard hegyével, pont mint a kampóvágás fentről lefele.

26V

Eyn / haw / heist der Veller / und kumpt aus dem krumphaw und der
stet geschreben nach deme twerhawe / do dy hant ist geschreben /
und der sal vo[e]r deme therhawe sten / und der get von unden dar
krumes und schiks / eyme ober deme gehilcze yn / mit ort schissen
recht zam der krumphaw von oben neder /

27R

A vízszintes vágásról [Twerehaw]

A vízszintes vágás félre üti, ami felülről jön, vágj vízszinteset erősen és figyelj. Vízszintes vágás vaddisznófogból [Pfluge] és vidd fel keményen Twart-ba [Ochsen] és egy jó vízszintes vágás kilépéssel el fogja találni a fejet. Aki csalót vág alulról, biztosan talál, előkészület, lerohanás és birkózás, ragadd meg a könyökét és dönts el. Verd át kétszer, és ha találsz, vágj is. Még kétszer balra lépés közben, és ne legyél lassú. Mert víváshoz elengedhetetlen a gyorsaság jobbról, és a bátorság, az elővigyázatosság, és a megértés is.

27R

Das ist von deme Twerehawe Twere benymet was von dem tage dar
ku[e]met / Twere mit der sterke / deyn arbeit do mete merke / twere
czu dem pfluge / czu den oxsen herte gefuge / Was sich wol tweret
mit spru[e]ngen dem hew geferet / Veller wer fu[e]ret von unden
noch wonsche her ru[e]ret / Vorkerer twinget / durchlawfer auch
mete ringet / den ellenbogen gewis nym / sprink yn den wogen /
Veller zwefache in trift man den snet mete mache / Czweifaches
vorpas schreit yn link und weze nicht las / wen alles vechten wil
rischheit haben von rechte / dorczu auch kunheit / vorsichtikeit list
unde klugheit /

27V

Glossa. Jegyezd meg és tudd, hogy egyetlen vágás sem olyan jó, egyszerű és erős, mint a vízszintes vágás. És mindkét oldalról indulhat, mindkét élt használva, az igazat és a hamisat is, mindegyik nyílásra, fönt és lent is. És minden, ami felülről jön, a felső vágások, vagy minden ami fentről jön, és lefele tart, a vízszintes vágás megfogja és védi, ha jól vágod, vagy ha ferdén viszed a kardodat a fej előtt arról az oldalról, amelyikről csak akarod, pont úgy mintha akasztani vagy csavarni akarnál. A vízszintes vágásnál a kardod egyik lapja felfele a másik lefele néz, a hegy vízszintes, egyik éle jobbra, a másik balra. Kösd le az ellenfeled kardját ezzel a vízszintes vágással. Ha ez megeshet, hogy a másik csak nehézségek árán tud ellépni előled, és mindkét oldalon meg tudod támadni vízszintes vágással. Tehát ha vízszinteset vágsz, mindegy melyik oldalról, vagy hogy magas vagy alacsony, a kardod fent lesz és a keresztvasad befordítva a fejed előtt, tehát jól takarva és védve leszel. Mindig nagy erővel vágj vízszinteset. És ha az életedért harcolsz, akkor használd az előbb leírt

27V

Glossa / Hie merke und wisse / das of dem ganczen / swerte / keyn haw / als redlich / zo heftik zo vertik / und zo gut ist als der twerhaw / Und der get dar / zam dy twer / czu beyden seiten mit beiden sneiden / der hindern und der vo[e]rdern / czu allen blossen / unden unde oben / Und alles das von dem tage dar kumpt / das sint dy o[e]bern hewe / ader was so[e]st von oben neder gehet / das bricht und / weret eyner / mit den twerhewen / der dy wol will dar brengen / ader das swert wol vo[e]rwirft / dy twer vor das hawpt / czu weler seiten her will / recht zam her in dy obern hen-gen ader winden wolle komen / Nu[e]r das eyner in den twerhewen / dy flechen des swertes / eyne oben ader of / dy ander un-den ader neder kert / und dy sneiden / czu den syten / dy twer / eyne / czy der rechten / und eyne czu der linken / seiten / und mit den selben twer hewe / ist gar gut eyne an das swert czu komen / und wen den eyner eyne an das swert kumpt / wy das nu[e]r dar komen ist / zo mag iener mu[e]lich von im komen / her wirt von dessem geslagen / czu beiden seiten mit den twerhawen / den wy her eynen twerhaw nu[e]r dar brengt / czu weler seite is ist / unden ader oben / zo get im io das swert oben / mit dem gehilcze / mit vorworfner / hant / vor deme hewpte / das her io / wol bewart und bedekt ist / Und eyner sal dy twerhewe / etzwas mit / sterke dar brengen / und wen eyner u[e]m synen hals so[e]lde fechten so solde her schaffen / mit der vorgeschreben

28R

tanításokat, keresd és nyerd meg az előütést egy jó vízszintes vágással. Párbajban, amint úgy látod, hogy el tudod érni lépéssel vagy ugrással, támadj egyenest a fejre egy magas jobb oldali vízszintes vágással a hamis élt használva. És szúrj, és jól mozdulj bele, így a kardod hegyét jól irányíthatod és csavard, vagy tekerd az ellenfél feje köré, mint egy övet. Ha vízszinteset vágsz, és közben jól kilépsz oldalra, lehetetlen, hogy az ellenfél védje magát, vagy elforduljon. És ha megnyered az előütést egy vízszintes vágással az egyik oldalon, akkor függetlenül attól, hogy talált vagy nem, azonnal és késlekedés nélkül nyerd meg az utánütést egy vízszintes vágással a másik oldalról az igaz élt használva mielőtt a másik, összeszedhetné magát, és támadhatna, vagy az előbb említett technikákat alkalmazhatná. És vágj vízszinteset mind a két oldalról, twart-ból és alapállásból, amik az alsó és a felső nyílásokra mennek, mindkét oldalról, fönt és lent folyamatosan és megszakítás nélkül, így folyamatos mozgásban leszel, és az ellenfeled nem tud támadni. És ahányszor csak vízszinteset vágsz fönt vagy lent, tedd jól, és a kardod menjen magasra, el a fejed előtt, ezzel jól védheted magad.

28R

lere / das her mit eyne guten twerhawe den vorslag / gewinne / Wen her mit eyne czu gige als balde als her irkente / das her ienen dir reichen mochte/ mit eynen schrete ader sprunge das her denne dar placzte / mit eyne twerhaw oben von der rechten seiten / mit der hindern sneiden ieme gleich oben czu hawpte czu / und sal den ort lassen schiessen / und sal gar wol tweren das sich der ort wol lenkte / und winde / ader gorte um iens hawpt / zam eyn rime / Denne wen eyner wol tweret / mit eyne guten ausschreten oder spronge / zo mag sichs iener mu[e]lich schutzen / oder abewenden / Und wen her denne den vorslag also gewint mit dem twerhaw / czu der eynen seyten / her treffe ader vele izo sal her denne als balde in eyne rawsche immediate an undloz / den nochslag gewinnen / mit dem twerhaw czu der andern seiten / mit der vo[e]rdern sneiden / e den sich iener keyns slage ader ichtsichtz irhole / noch der vorgeschreiben lere / Und sal denne twern czu beiden seiten / czu och-sen und czu pfluge / das ist / czu den oben blo[e]ssen und czu den undern / von eyner seiten of dy ander / unden und oben / umbermer / an underloz / alzo das her ymmer in motu sey und ienen nicht losse czu slage komen / Und als oft / als her eynen twerhaw tuet oben ader unden zo sal her io wol tweren und das swert oben dy twer / wol vor syn hawpt / werfen / das her wol bedekt sey /

28V

A sanda vágásról [Schilhawe]

A sanda vágás megtöri azt, amit a bolond állásból vágsz, vagy szúrsz, az átváltást a sanda hárítja. A sanda vágással legyőzheted azt, aki le akarja rövidíteni az átváltást. Vágj sandát a kardja hegyére és menj a nyakra bátran. Támadj sandát a fejtetőre, ha a kezeit akard eltalálni. Jobb oldalra sandát vágva vívj. Imádkozok, ha egy sanda vágás jön, ha nem túl lassú.

Glossa. Itt jegyezd és értsd meg, hogy a sanda vágás egy felső vágás jobb oldalról a kard hamis élét használva, amit baloldalnak hívnak, és sanda módon megy, és egyik oldalról jobbra lépéssel, a kardot és a kezeket befordítva. És ez az ütés megtör bármit, amit egy bölény [azaz paraszt] fentről vagy alulról támadhat. Pont úgy, ahogy a vízszintes vágás töri meg, mint korábban már leírtam. És aki átváltással próbálkozik, azt megszegyeníti a sanda vágás. És ha sandát vágsz, vágj jól és elég hosszan és told jól előre a kard hegyét, máskülönben az átváltás meg fog állítani. És a kardod hegyével jól előre nyúlva támadj sandán a nyakára, bátran és félelem nélkül. És

29R

Üres lap

28V

Das ist von deme schilhawe Schiler in bricht was pu[e]ffel nu[e] slet
ader sticht / Wer wechsel drawet / schiler dor aus in berawbet / Schil
ku[e]rczt her dich an durchwechsel das sigt ym an / Schil zu dem orte
/ und nym den hals ane vorchte / schil in dem o[e]bern hawpte hende
wiltu bedo[e]bern / (Schil ken dem rechten / is das du wol gerest
vechte / den schilhaw ich preize / kumpt her dar nicht czu leize)

Glossa / Hie merke und wisse das eyn schilhaw ist eyn o[e]berhaw
von der rechten seiten mit der hindern sneiden des swertes / dy die
linke seite ist genant / und get recht zam schilende ader schiks dar
czu eyner zeiten aus geschreten czu der rechten / mit vorwantem
schwerte und vorworfner hant / Und der selbe haw der bricht als das
pu[e]ffel das ist eyn pawer / mag geslaen / von oben neder als sie
phlelen czu tuen / recht zam der twerhaw auch das selbe bricht / als
vor ist geschreiben / Und wer mit durchwechsel drewt / der wirt mit
dem schilhaw beschemet / und eyner sal wol schilhawen und lank
genuk / und den ort vaste schiessen / anders her wirt gehindert / mit /
durchwechsel / und / eyner sal / wol schilen mit dem orte / czu dem
halse kunlich ane vorchte / und

29R

Üres Lap

29V

Ha azt látod, hogy egyszerre húzzátok elő kardotokat hüvelyekből [Czucken], akkor legyél erős és figyelj jól a lépéseidre. Előtt és után, ez a két dolog, amit próbálj és tanulj meg lépéssel együtt, kövesd végig az ütések, ha le akarod győzni az erőset. Ha hárit, kövesd, és hátrálva szúrj, ha véd, akkor lépj be. A csavarás és az akasztás ezeket tanuld meg ügyesen használni, és próbáld meg kitalálni a szándékait, hogy puha vagy kemény. Ha erővel harcol, akkor legyél jól felkészült, és ha széles mozdulatot tesz, akkor egy szúrással legyőzheted. Az ütés közben bajosan védi magát, üss félelem nélkül, üss és gyorsan törj be, függetlenül attól, hogy találsz, vagy vétesz. Ne a kardot támadd, hanem a nyílásokat. Mindegy, hogy találsz vagy nem, a nyílásokat keresd, mindkét kezeddal tanulj meg a szemébe szúrni. Jó gondolatokkal vívj, és mindig nyerd meg az előütést, ha találsz, ha nem egyből keresd a lehetőséget az utánütésre, mindkét oldalon, jobbra lépj ki az ellenfél felé. Így nyerheted meg a párbajt vagy a birkózást.

29V

Wo man von scheiden / swert czucken siet von in beiden / do sal man
stercken / und dy schrete eben mete merken / vor / noch dy czwey
dink / pru[e]fe und mit lere abe sprunk / Volge allen treffen / den
starken wiltu sy effen / wert her so czucke // stich / wert her / io czu
ym ru[e]cke / Dy winden und hengen / lere kunstlichen dar brengen /
Und pru[e]fe dy ferte / ab sy sint weich aber herte / ab her denne
starck vicht zo bistu kunstlich bericht / und greiffet / weite ader lenge
an // das schissen gesigt im an / Mit synen slaen / harte schu[e]tzt her
sich triff ane forchte / Haw dreyn und hurt dar / rawsche hin trif ader
la varn / haw nicht czum swerte /zonder stetz der blo[e]ssen warte /
Du treffest ader velest / zo trachte das du der blo[e]ssen remest / Mit
beiden henden / czum ogen ort lere brengen / fficht io mit synnen /
und allemal den vorschlag gewynne / her treffe ader vele / mit dem
nochslage czu hant reme / Czum beiden seiten / czu der rechten hant
/ im schreite / so magstu mit gewynne / fechtens ader ringens
begynnen /

30R

A skalpvágásról [Scheitelhawe]

A skalp vágás az arcodra veszélyes. A fordulás közben elkapja a mellkast, és ami felőle jön a crone [Crone] megfogja. Vágj át a crone-on, ez az ahogy jól megtörheted. Oda üss be, és vágásokkal húzd el. Imádkozok ha a skalpvágás jön, ha nem túl lassú.

30V

Üres lap

31R

Üres lap

31V

Üres lap

30R

Das ist von deme scheidelhawe Der scheidelere deyn antlitz ist ym
gefere / mit seinem karen / der broste vaste gewaren / Was von ym
ku[e]met / dy crone das abe nymmet / Sneyt durch dy krone zo
brichstu sie harte schone Dy striche dru[e]cke / mit sneten sie abe
ru[e]cke / Den scheidelhaw ich preize / ku[e]mpt her dar / nicht czu
leize /

30V

Üres lap

31R

Üres lap

31V

Üres lap

32R

Liechtenauer csak ezt a négy beállást tartotta meg, amik a felső és az alsó akasztásokból jönnek, és ezekből biztonságosan lehet vívni.

A négy beállásról

Csak a négy beállítás, a hagyományosokat hagyj el. A twart, a vaddisznófog, a bolond, és a tetőállás [Vom tage] ne legyen ismeretlen előtted.

Glossa. Itt jegyzi meg a négy értékes alapállást. De sose feledd, hogy ne maradj túl sokáig egy állásban. Liechtenauer szerint "Aki egyhelyben áll halott, aki mozog élni fog" [wer do leit der ist tot / Wer sich ru[e]ret der lebt noch]. És ezekből az alapállásokból következik, hogy mozogj vívás közben, és ne állj egyhelyben és hagyj ki a lehetőséget.

Az első a vaddisznófog, úgy néz ki, hogy a kard hegye előtted van, és a föld fele mutat vagy oldalra. Elmozdítás után ebből lesz az akadályállás [Schranckhute] vagy egyszerűen kapu [Pforte].

A második a twart, vagy a váll feletti akasztó.

A bolond megtör minden ütést és szúrást. Az akasztásból üss azonnal, és ezt nyomban kövesse az utánütés.

A harmadik a bolond, ami az alsó akasztás, és ez megtör minden ütést és szúrást, ha jól csinálod.

A negyedik a tetőállás, amit hosszú hegynek is hívnak [Lange ort]. Aki ezt jól használja kinyújtott karokkal, nem egyszerű megütni vagy szúrni. Lehetne fej fölötti akasztásnak is hívni.

Tudd, hogy minden állást és helyzetet megtör egyetlen ütés is. Bátran támadd az ellenfeled, hogy el kelljen mozdulnia, és védekezni kényszerüljön. Emiatt Liechtenauer nem is tartja túl sokra az alapállásokat; sokkal jobban érdekli az előütés megnyerése

32R

Lichtnawer helt nur etzwas von den vier leger dorubme das sy aus den ober und under hengen gehen doraus man schure mag gefechte bringen

Das ist von den vier leger Vier leger alleyne / do von halt und flew dy gemeyne / Ochse pflug / alber / vom tage nicht sy dir u[e]mmer / Glossa / Hie nent her vier leger ader vier hute / do von etzwas czu halde ist / Doch vor allen sachen / zo sal eyn man io nicht czu lange dorynne legen / wenn lichtnawer hat eyn so[e]lch sprich / wort / wer do leit der ist tot / Wer sich ru[e]ret der lebt noch / und das get of dy leger das sich eyn man sal liber ruren mit gefechten den das her / der huten wart / mit dem her vorslossen mo[e]chte dy schancze / Dy erste hute / pflug is dy / wen eyner den ort vor sich of dy erde leczt ader czu der seiten / noch dem abesetzen / das heysen anders / dy schranckhute / ader dy pforte / Dy ander hute ochse ist das oberhengen von der achsel Alber io bricht / was man hewt ader sticht / mit hengen streiche / nochreizen setze gleiche Dy dritte hute alber / ist das undenhengen / mit der man alle hewe und stiche / bricht / wer dy recht fu[e]ret Dy vierde hute / vom tage / ist der lange ort / wer den wol furet mit gestragten armen / den mag nicht man mit hewen noch mit stichen wol treffen / Is mag auch wol heissen / das hengen ober dem hawpte Auch wisse / das man alle leger und hute bricht mit hewen / mit deme / daz man eyne kunlich czuhewt / zo mus io / of varn eyner und sich schutzen / Doru[e]m helt lichtnawer nicht vil von den legern ader huten / zunder her schaft liber das sich eyner besorge vor im mit dem das her den vorslag gewint

32V

A négy félreütésről [Vorsetczen]

Négy félreütés van, amik az alapállásokat is komolyan veszélyeztetik. A félreütés megvéd téged, de óvakodj a védésektől, de ha az ellenfeled védekezik az nagy előny. Ha félreütötték a kardod, teljesen mindegy hogyan történt, amit tanácsolok neked: támadj vissza gyorsan és elővigyázatosan. Állj fel a négy végen, és maradj is ott, ha a tanulást be akarod fejezni. Az aki jól tud elütni, sok ütést háríthat vívás közben, mert az elütés után könnyű az akasztás.

Glossa. Itt jegyezd meg, hogy négy elütés van, mindkét oldalon egy fent és egy lent. Megtörnek minden beállást, és teljesen mindegy hogyan csapsz le egy ütést vagy szúrást fent vagy lent, ez félreütésnek nevezhető. Ha a te kardod ütik el, teljesen mindegy hogyan tette, hagyd el a kardját és támadj vissza azonnal. Ha te ütöd el a másik kardját, akkor azonnal lépj be és maradj a kardon, így nem tud ellépni előled. És ha a másik teszi ezt, amikor akasztasz, és össze akarod szedni magad, akkor meg fogsz sérülni. Fordíts jól, és mindig mutasson a kardod hegye a mellkasa fele, hogy ezt figyelembe kelljen vennie. A jó vívónak meg kell tanulnia, hogyan kerüljön az ellenfél kardjára. És ez egyszerűen következik az félreütésekből, amik a négy vágásból jönnek, mindkét oldalon egy felső és egy alsó és ezekből a négy akasztásba. Amint félre tudod ütni felülről vagy alulról, azonnal menj akasztásba. Ha minden ütést vagy vágást az igaz éllel fordítasz félre, az szintén félreütés.

32V

Das it von vier vorsetczen Vier sint vorsetczen / dy dy leger auch sere letczen / Vorsetczen hu[e]t dich geschiet das auch sere mu[e]t dich / Ab dir vorsatz ist / und wy das dar komen ist / ho[e]re was ich rate / streich abe haw snel mete drate / Setzt an vier enden / bleib droffe / lere wiltu enden / (Wer wol vorsetczit / ders vechten vil hewe letczit / wen yn dy hengen / kumpstu mit vorsetczen behenden)

Glossa / Hie merke / das vier vorsetczen sint / czu beiden / seiten / czu itlicher seiten / eyn overs und eyns u[e]nders / Und dy letczen ader brechen / alle hutten ader leger / und wy du von oben / ader von unden / eyne / hewe stiche ader snete / mit deyme swerte abeleitest / ader abweistest / das mag wol heissen vorsetczen / Und ab dir vorsatz wirt wy das dar kumpt / zo czewch rislich abe / und haw snelle mete czu / yn eyne hurte / Ist denne das du eyne vorsetzt / ader abewendest eyn haw ader stich / zo saltu / czu hant czu treten und nochvolgen am swerte das dir iener icht abeczihet / und salt denne tuen was du magst / Wy leichte du dich last und zu[e]mest zo nymestu schaden / Auch saltu wol wenden / und allemal deyn ort keren keyns eyns brust / zo mus her sich besorgen / Auch sal eyn guter fechter / vol lernen / eyne an das swert komen und das mag / her wol tuen / mit den vorsetczen / wen dy komen aus den vier hewen / von itzlicher seiten / eyn o[e]berhaw und eyn u[e]nderhaw / Und gen yn dy vier hengen wen als bald als eyner vorsetzt von unden / ader von oben / so sal her czu hant yn dy hengen komen / und als her mit der vo[e]rdern sneiden / alle hew und stiche abewendet / als ist es mit den vorsetczen

33R

Az visszatámadásról

Tanulj meg duplán visszatámadni, vagy vágj át a védelmen. Két külső elfogás [Ewsere nymme] kezdje a vívást. És próbáld az érintkezést, hogy gyenge, vagy kemény tanuld meg érezni, azonnal - ez a szó nagyon fontos. Támadj duplán, és használd az öreg vágást jól, ha felül akarod múlni az erősebbet. Az összes tanítás azt mondja, hogy fordítsd a kardod hegyét az arca felé és támadj vissza teljes erőddel, így a kardod hegye találni fog. Tanulj meg ügyesen támadni, és jól fogod befejezni.

33R

Das ist von nochreisen Nochreisen lere / czwefach ader sneit in dy
were / Czwey ewsere nymme / der erbeit dornoch begynne / Und
pru[e]ff dy ferte / ab sye sint weich ader herte / Das fu[e]llen lere /
Indes / das wort sneidet sere / Reisen czwefache / den alden snet
mete mache / Volge allen treffen / den starken wiltu sy effen / In
aller lere / den ort keyn eyns gesichte kere / mit ganczem leibe /
nochreize / deyn ort io da pleibe / lere auch behende / reizen / zo
magstu wol enden

33V

A lerohanásról. Vívó figyelj.

Felülről rohand le azt, aki az alsó nyílásokat keresi, és meg fogod szégyeníteni. Ha felülről záporozik, légy erős, imádkozom érted. Tedd a dolgod, vagy nyomd kétszer olyan erősen. Aki lenyom, rohand le, és támadj keményen ellene. Mindkét oldalról rohand le és figyelj a pengére.

33V

Das ist von o[e]berlawfen / ffechter sich czu / Wer unden remet /
o[e]berlawf den / der wirt beschemet / Wen is klitzt oben / so sterke
das ger ich loben / deyn erbeit mache / ader herte dru[e]cke
czwefache / wer dich dru[e]kt neder / o[e]berlawf in / slach sere
weder / Von beiden seiten / o[e]berlawf und merke dy sneiden

34R

A lecsapásról, tanuld meg jól [Abesetzzen]

Tanulj meg lecsapni, hogy jól ki tudd védeni az ütésekét és a szúrásokat. Ha valaki szúrással támad rád, a kardod hegye üsse ki az övét. Mindkét oldalról, mindig lépj, ha találni akarsz. Minden tanítás szerint a kardod hegye az ellenfél arca fele mutasson.

34R

Das ist von abesetzzen / das lere wol Lere abesetzzen / hewe stiche
ku[e]nstlichen letzzen / Wer auf dich sticht / dyn ort trift und seynen
bricht / von payden seyten / trif allemal wiltu schreiten / in aller lere /
deyn ort keyn eyns gesichte kere /

34V

Az átváltásról

Tanulj meg átváltani mindkét oldalról és erőteljesen szúrni. Akivel lekötésbe kerülsz, azt kinyithatod az átváltással. Ha átváltottál, üss, szúrj, vagy csavarj. Ne a kardot támadd, hanem válts át, és ne várj rá (vagy az átváltással, tedd meg azonnal).

Glossa. Itt jegyezd meg, hogy az átváltás egyenesen előre halad mindkét oldalon, fentről le és letről fel, ha gyorsan hajtod végre. Ha át akarsz váltani fentről le a jobb oldalon, akkor vágj egy felsővágást egyenesen rá így kilövöd a kardod hegyét a baloldalra a keresztvasa felett, így a kis résen fogsz betalálni a penge és a keresztvas között. Ha találtál, nyertél.

Ha kivédi, és a kardod hegyét nyomja a kardjával, akkor hagyd, hogy a kardod hegye lecsússzon arra az oldalra ahol te vagy, a kardja alatt körben a másik oldalra, ne tegyél széles mozdulatot, de a kardja alatt és a következő dolog, amit tegyél, hogy törj be, és egy jó erős szúrással támadj a keresztvasa felett. És ha érzed, hogy találtál, kövesd tovább, és ahogy az egyik oldalon tetted felül vagy alul, tedd ugyanúgy a másik oldalon. És ha leköti a kardod, akkor csúsztasd végig az övén a hegyével a nyílásai fele és válts át, mint az előbb. Vagy csavarj és érezd meg, hogy mit akar, hogy gyenge vagy erős, és próbálj ütéseket, szúrásokat és vágásokat a nyílásaira. Ha átváltottál, akkor üss, szúrj, vagy vágj, és sose a kardot támadd, és ne hezitálj.

34V

Das ist vom durchwechsel Durchwechsel lere / von payden seyten
stich mete sere / Wer auf dich bindet / durchwechsel in schire vindet
/ (Wen du durchwechselt hast / slach stich / ader winde/ haw nicht
zum swerte durchwechsel do mete nicht laz warte) Glossa / Hie
merke / das durchwechsel gar gerade czugehet / czu beiden seiten /
von oben neder / und von unden of / Wer is anders rischlich treibet /
Wiltu nu / czu der rechten hant / von oben neder durchwechseln / zo
haw eyn o[e]berhaw gleich czu ym / alzo das du dynen ort schu[e]st /
ym czu seyner linken seiten o[e]ber dem gehilcze yn / alzo das du
das selbe lo[e]chel und fensterleyn / io gerade treffest / czwischen
der sneiden und deme gehilcze / triftz du / zo hastu / gesigt /

Wert her dir das / mit deme das her dyn ort abeweist und / dru[e]ckt /
mit seyme swerte hin / so la dyn ort sinken von der selben seiten
under seyme swerte heru[e]m / czu der andern seiten / nicht weit
u[e]m / zonder unden an sym swerte / zo du neste magst / und da var
ym gar rischlich / o[e]ber dem gehilcze yn / mit eyne guten volkom-
men stiche / Und wen du fu[e]lest das du trifts / zo volge wol noch
und als du von eyner seiten tust / unden ader oben / zo tu von der
andern / Und wer mit dir anbindet / zo rawsche an sym swerte hin
keyn seyner blo[e]ße / mit dym orte / wert her zo durchwechsel / also
vor / ader wind und fu[e]le sein geferte / ab is sey weich ader herte /
dornoch su[e]ch hewe stiche / ader snete / keyn den blo[e]ßen /

35R

A visszavonulásról, vívó figyelj.

Lépj be lekötésbe, és a visszavonuláskor jó dolgokat fedezhetsz fel. Vonulj vissza, és ha talál (vagy talán rád támad) vonulj még jobban vissza és dolgozz vele, csavarj, mert ezzel rosszat teszel neki. Ha mesterrel találkozol, mindig vonulj vissza, ha bolonddá akarod tenni. Húzd vissza a kardod és fontold meg a lépteid.

35R

Das ist vom czucken / ffechter merke Trit nu[e] in bu[e]nde / das
czu[e]cken gibt gute fu[e]nde / Czu[e]k / trift her / czucke mer /
erbeit her / wind das tut im we / Czu[e]k alle treffen den meistern
wiltu sye effen / czuk / ab vom swerte / und gedenke io deyner ferte /

35V

A lerohanásról [Durchlawfen], most figyelj

Rohand le és hagyd a markolatgombot lógni, ragadd meg, ha birkózni akarsz. Ha rád tör, rohand le és figyelj. Rohand le, szúrj és fordíts (ebben az esetben a sorrendcsere is lehetséges), ha megragadja a markolatgombot.

35V

Das ist von durchlawfen // nu[e] sich Durchlawff loz hangen mit dem
knauf / greif wiltu rangen / Wer kegen der sterke / durchlawfir do
mete merke / durchlawf und stos / vorkere / greift her noch dem klos

36R

A levágásról

Vágd le az alsó támadásokat mindkét irányból. Négy vágás van - kettő lent és kettő fent. Ha jól vágsz keresztbe, elkerülheted hogy megsérülj. Ne vágj elhamarkodottan, először gondold át. Minden keresztirányú ellen jól vághatsz: csak a húzást hagyd el. Ha nem akarod, hogy megsérülj, a levágás közben ne mozdulj.

36R

Das ist von abesneiden Sneit abe dy herten / von unden in beiden
ferten / Vier sint der snete / czwene unden / czwene oben mete /
Czwir wer wol sneidet / den schaden her gerne meidet / Sneit nicht in
vreize / betrachten io vor dy reize / Du magst wol sneiden alle krewtz
/ nu[e]r rei-sen vormeiden / Wiltu ane schaden bleiben / zo bis nicht
gee mit dem sneiden I

36V

A kezek nyomásáról

Fordítsd el a pengédet, és a kezeket nyomd a kardlappal. Egy dolog az elfordítás, másik a csavarás, a harmadik az akasztás. Ha a vívót akarod nyomni, akkor szúrással tedd. A kezek felett jól vágatsz. Húzd körbe a vágásokat, fölötte, a feje fölött. Ha a kezeket nyomod, az ujjaidat sérülés nélkül húzhatod vissza.

Tudd azt is, hogy ha egy ütést vagy szúrást fordítasz félre, akkor azonnal be kell lépned, és gyorsan nyomulj rá. Ne tartsd vissza ismét, mert ha megteszed, akkor meg fogsz sérülni. És tudnod kell, hogy penge elülső részét, a közepétől felfele a keresztvasig, használd a szúrások és ütések félreütéséhez. Minél közelebb jön egy ütés vagy szúrás a keresztvashoz, annál egyszerűbb ezeket az ütések és szúrásokat erősen félreütni. Minél közelebb fogod meg a keresztvashoz annál erősebb vagy, és minél közelebb a hegyhez annál gyengébb. Ha jó vívó akarsz lenni, ez az amiért mindennek előtt meg kell tanulnod jól lecsapni, mert ha jól csapsz le, akkor azonnal egy csavarásba jutsz és ezekkel mesterien, és udvariasan vívhatsz. A kardon elől lévő él az igaz él, és minden ütés vagy szúrás elvesztegetett ha elfordítod.

36V

Das ist von hende dru[e]cken Deyn sneide wende / czum flechen
dru[e]cke dy hende / Ein anders / ist wen-den eyns winden / das
dritte hengen / Wiltu machen vordrossen / dy vechter / zo drucke mit
sto[e]ssen / ober dy hende hewet man snete behende / Czewch och
dy snete / obe aus ober dem hewpte / Wer hende dru[e]ckt / ane
schaden / vor finger czu[e]ckt Auch wisse / als bald als du mit dem
wenden / eyne eyn haw ader stich abe wendest / zo saltu czu hant
czu treten und rischlich dar varn czu eyne / Wyleichte du dich last
und zu[e]mest zo nymstu schaden / Auch merke und wisse / das man
mit der vo[e]rdern sneiden des swertes vom mittel der selben sneiden
bis czu deme gehilcze / alle hewe ader stiche abewendet und e neher
eyne eyn haw ader stich czu syme gehilcze kumpt of der selben
sneiden / mit deme als nu[e] her gewendet hat dy selbe vo[e]rder
sneide / e vas und e kreftiger her dy selben hewe ader stiche
abewenden mag / Wenne e neher czum gehilcze e sterker und e
mechtiger und e neher czum orte / e swecher und e krenkher /
Doru[e]m wer eyn guter fechter wil seyn / der sal vo[e]r allen dingen
lernen wol abewenden / wen mit dem das her wol abewendet kumpt
her czu hant yn dy winden / aus den her wol kunst und ho[e]bscheit
mag treiben dez gefechtez / Dy vorder sneyde / am swerte heist dy
rechte sneide / und alle hewe ader stiche sint vorterben mit dem
wenden

37R

Az akasztásról, vívó tanuld meg ezt jól.

Ez a két akasztás egy kézzel a föld felé. Minden helyzetben üss, szúrj, tarts beállításokat, legyél gyenge vagy erős. Használd a beszélő ablakot [Sprechfenster], állj jókedvvel és figyeld az ellenfeled szándékait. Üss, így meg fog próbálni ellépni tőled, őszintén mondom neked, senki se védekezhet veszély nélkül. Ha ezt megérted, akkor nem tud rád támadni. És ha rajta vagy a kardon, akkor üss, szúrj, vagy vágj, és érezz, és ne mozdulj el a kardról ok nélkül. A mester technikákat helyesen a kardon hajtod végre. Aki leköt veled, azt háborúban hamar legyőzik. Az igazán jó csavarás biztosan eléri. Ütésekkel, szúrásokkal és vágásokkal elérheted. Minden csavarás, ütés, szúrás és vágás téged is elérhet. A jó akasztás nem létezhet csavarás nélkül, mert az akasztás után a csavarás következik.

Glossa. Tudd és jegyezd meg, hogy két akasztás van mindkét oldalon. Egy felső [Oberhengen] és egy alsó [Underhengen] akasztás és ezekkel könnyen az ellenfél kardjára kerülhetsz, és a felső és az alsó ütésekől származnak. És ha lekötisz az ellenféllel, vagy ha a kardján találod magad, akkor maradj a kardon. Csavarj és

37R

Das ist von hengen / ffechter daz lere Czwey hengen werden / aus
eyner hant von der erden / in allen geferten / hewe stiche leger weich
ader herte / Sprechfenster mache / stant fro[e]lich sich syne sache /
Slach das her snabe / wer von dir zich czewt abe / ich sage vor ware /
sich schu[e]tzt keyn man ane vare / hastu vornommen / czu slage
mag her kleyne komen / Is das du bleibest am swerte da mete auch
treibest / hewe stiche ader snete / das fu[e]len merke mete / an alles
vor czihen / vom swerte du nicht salt flien / Auch wen meister
gefechte / ist am swerte von rechte / Wer an dich bindet / der krik mit
im sere ringet / das edle winden / kann in auch schire vinden / mit
hewen mit stichen mit sneten vindest in werlichen / In allen winden
hewe stiche snete saltu vinden Das edle hengen / wil nicht syn an dy
win-den wen aus den hengen / saltu dy winden brengen Glossa / Hie
merke und wisse das czu itzlicher seiten sint czwey hengen / eyn
underhengen und eyn o[e]berhengen / mit den du eyme wol an das
swert magst komen (wen dy komen aus den o[e]berhewen und
underhewen) / Wen das nu geschiet das du mit eyme an bindest /
ader wy du su[e]st mit im an das swert ko[e]mps zo salt du an dem
swerte bleyben / und salt winden und salt alzo mit im gar

37V

ezzel jókedvűen és félelem nélkül maradj a kardján. Figyelj, várj és értsd, hogy mit szándékozik tenni ellened. És hogy ezzel a kardján maradj, Liechtenauer ezt a beszélő ablaknak hívja. És ha valakivel így vagy a kardodon, akkor érezheted, hogy gyenge vagy erős és kövesd a mozdulatait. És alkalmazkodj úgy, ahogy korábban már elmagyaráztam. Ha a mindent megelőző esetben, még mielőtt bármit tehetnél, elmozdul a kardodról, akkor azonnal kövesd és üss, vagy szúrj még mielőtt esélye lenn bármit is csinálni. Neked lesz a rövidebb utad, ha rajta maradsz a kardon, és a kardod hegyét felé fordítod, mintha ő megpróbálna elmozdulni a kardodról. Mielőtt összeszedhetné magát, és egy ütéssel támadhatna, azonnal mozdulj felé a kardod hegyét használva. De ha veled együtt a kardon marad, akkor próbáld megérezni, hogy puha vagy kemény a kardban. Ha puha és gyenge, akkor gyorsan és bátran indulj előre a kardod erős részével és told vissza és nyomd a kardját és keresd a nyílásokat a fején és a testén, bárhol van rá lehetőség. Ha a másik erős és kemény a kardban és félre nyomni és szúrni akar, akkor legyél gyenge és puha az ereje ellen és mozdulj ki a nagy nyomás elől, amit ellened próbál,

37V

fro[e]hlichen / mit gutem mute / und ku[e]nlichen an alle vorchte / an dem swerte stehen / Und salt gar eben sehen / merken und warten was her wolle tuen / ader was syne sache sey / der her keyn dir pflegen wo[e]lle / Und daz stehen / also an deme swerte / das heisset lichtenawer eyn sprechvanster / und wen du nu[e] mit im also an dem swerte stehst / zo salt du gar eben merken und fu[e]len syne geferte / ab sie sint weich aber herte / dornoch salt du dich denne richten als vor ofte gesprochen ist / Ist das her sich vo[e]r allen sachen / e denne du noch ichtsicht begynnest / abe czewt von deme swerte / zo salt du czu hant noch volgen und salt in slaen hawen ader stehen was du am schiresten magst dar brengen / e den her czu keynerleye dinge kome (wene du hast io neher czu im mit dem das am swerte blibest / und dyn ort keyn im reckest / wen iener not syme abe czihen den e her sich eyns slags erholt der dar bringt / zo var czu hant dar mit dyme orte) / Bleibt her aber mit dir an dem swerte / zo prufe / io und merke / ab her sy weich aber herte an dem swerte / ist das her ist / weich und swach / zo saltu rischlichen und ku[e]nlichen volvaren und dar hurten / mit dyner sterke / und salt im syn swert hin dringen und dru[e]cken / und su[e]che syne bloßen / czu koppe ader czu leibe / wo du nu[e]r czu magst komen / Ist iener denne herte und stark an deme swerte / und meynt dich vaste hin dringen und stossen zo saltu denne weich und swach seyn / keyn syner sterke / und salt syner sterke und syme dringen mit dyner swerte entwychen

38R

és ebben a gyengeségben, amíg nyom és kilövi a kardját magától el, amint le volt írva, azonnal amint megtörtént, de még mielőtt összeszedhetné magát, tehát nem tud ütni vagy szúrni, támadd a nyílásait ütésekkel, szúrásokkal és vágásokkal. Tedd ezt a legkönnyebb módon, ahogy ebben a tanításban korábban már leírtam, gyorsan és bátran és fürgén így nem tud rád támadni. Ezért mondja Liechtenauer "Őszintén mondom, senki sem védekezhet veszély nélkül, és ha ezt megérted, nem tud rád támadni"[ich sag vor war sich schutzt keyn man ane var / hastu vornomen / czu slage mag er kleyne komen]. Ezzel azt akarja mondani, hogy nem lehet védekezni anélkül, hogy veszélybe ne lennél vagy meg ne sérülnél, ha e szerint a tanítás szerint cselekszel. Ha te teszed az előütést és megnyered, akkor vagy védekezik, vagy hagyja, hogy összeroppantsd. Ha megteszed az előütést, függetlenül attól, hogy találsz, vagy vétesz akkor gyorsan, és fürgén kövesse az utánütés, még mielőtt támadhatna. Tehát ha meg akarod tenni az előütést, akkor kövesse az utánütés gyorsan és fürgén, így nem tud

38R

und yn dem weichen als im syn swert im hin prelt und wischt / als vor auch von deme geschreben ist / in deme ader dy weile als das im geschit / e denne her sichs weder irholen mag / dar her czu keyme slage ader stiche kome / zo saltu selber syner blo[e]ssen war nemen / mit hewen stichen ader sneten / wo du in am schiresten gehaben magst / noch der vorgeschrebenen lere / risch / ku[e]nlich und snelle das io iener mit nichte czu slage kome Dorum spricht lichtnawer / ich sag vor war sich schützt keyn man ane var / hastu vornomen / czu slage mag er kleyne komen / do mite meynt her / das ich keyner mag ane var ader ane schaden schutczen / Is das du tust noch der geschrebenen lere / ab du im den vorslag gewynnest und tust den mus io iener weren / ader mus sich lassen slaen / Wen du denne den vorslag tust / du trefst ader volest / zo saltu rischlich und in eyne rawsche den nochslag tuen / e denne iener czu keyme slage kome / Denne wen du den vorslag wilt tuen / zo saltu recht zam yn eyne gedanke und mute den nochslag auch tuen / recht zam du sy mit einander wellest tuen / wen is mo[e]glich were / Dorum spricht her / vor noch / dy twey dink / den tust du den vorslag / du treffest ader velest / zo tu io / in eyne rawsche / risch und snelle den nochslag / das iener mit nichte

38V

rád támadni. És tedd biztossá, hogy vívás közben mindenben előbb cselekszel, mint az ellenfeled. És azonnal amint előtte mozdulsz és megnyered az előütést, azonnal kövesse az utánütés. Sose tedd meg az előütést, ha nincs eszedben az utánütés azon nyomban, ez azt jelenti, hogy legyél mindig mozgásban és sose pihenj vagy fogd vissza magad, hanem egyik dolog után tedd a másikat, gyorsan és döntően, így az ellenfeled nem tud mit tenni. Ha ezt teszed, akkor nagyon jónak kell lennie, ha a nélkül el tud mozdulni, hogy le ne győznéd. Ezzel a művészettel vagy előnnyel gyakran megesik, hogy egy paraszt megver egy jó mestert, ha a paraszt megteszi az előütést, és bátran előre tör. Ezért ha megérted az azonnal szó jelentését, akkor megszegyénítéd és legyőzöd az ellenfeled. Aki hezitál és kivárja, hogy védekezhessen nagyobb veszélyben van, mint aki rá támad és megnyeri az előütést. Ezért a vívásban mindig biztos legyél benne, hogy te vagy az első és az ellenfelet a jobb oldalad felől támadod. Így nagyobb biztonságban leszel, mint ő, mindegy mi történik.

39R

Üres lap

38V

czu slage kome / Und alzo saltu schaffen das du yn allen sachen des fechtens io e komest denne iener / Und als balde als du e komest denne iener / und den vorslag gewinnest / zo tu cz hant den nachschlag / Wen du salt keyn vorslag tuen / du habst io / den nachschlag auch mete ym synne und ym mute / also dastu umbermer in motu seist / und mit nichte feyerst ader last / zonder umbermer eyms noch dem andern treibst / risch und snelle das iener czu keynen din-gen moge komen / Vorwar tustu / das / zo mus her gar eyn guter syn / der ungeslagen von dir kummet / wenne mit der selben kunst / ader mit dem vorteil / kumt is oft / das eyn pawer ader eyn ungelarter eyn guten meistern / slet / mit deme das her den vorslag tuet / und ku[e]nlich dar hurt / den wy leiche ist das obersehen / das in/ deß trift und in alzo beschemet und slet / denne eyner der der slege war nymmet / und des schu[e]tzens wil warten / der ist io in grosser var / denne iener der do of in slet / und den vorslag gewynnet / Dorumbe schaffe / das du yn allen sachen des fechtens der erste bist / und io eyne of dy linke rechte / seiten komest / do bist du wol aller dinge sicher denne iener /

39R

Üres lap

39V

Mindkét irányból tanul meg a nyolc csavarást lépéssel. És egy csavarást mindhárom részével, úgy értem mind a huszonnégyet, ha egyenként számolod. Vívó figyeld és jegyezd meg a csavarást helyesen. És tanul meg jól végrehajtani őket, hogy a négy nyílást el tudd találni, mert a nyílásokat mindössze hat féle képpen lehet eltalálni.

39V

Von beiden seiten / ler acht winden mit schreiten / und io ir eyne /
der winden mit drey sto[e]cken meyne / so synt ir czwenzik und
vier / czele sy enczik / ffechter das achte / und dy winden rechte
betrachte / und lere sy wol furen / zo magst du dy vier blo[e]ssen
ru[e]ren / wen itzliche blo[e]sse / hat sechs ruren gewisse

40R

Glossa. Itt jegyezd meg, hogy a csavarás egy igazi művészet és a kardvívás alapja. Ezekből ered minden vívás és technika, és ha nem ismered a csavarást lehetetlen, hogy jó vívó legyél. Sok hullagyáros megveti, és azt mondja, hogy ami a csavarásból kijön az nagyon gyenge és "rövidített kardnak" hívják, mert túl egyszerű, és nem bonyolult. És nézd azokat, akik hosszúkarddal vívnak és kinyújtják kezüket és kardjukat, hogy veszélyesnek tűnjenek, a test minden erejét használva. Borzasztó látni valakit, aki úgy nyújtózkodik, mintha egy nyulat akarna elkapni. És így nem lehet semmit sem kezdeni a csavarással vagy Liechtenauer művészetével, mert ez a művészet nem kíván erőt. Mert ha nem lenne művészet, mindig az erősebb győzne.

40V-42V

Üres lap

40R

Glossa / Hie merke / das dy winden / sint dy rechte kunst / und gruntfeste alles fechtens /des swertes / aus den alle ander gefechte und sto[e]cke komen / und is mag mu[e]lich eyn guter fechter / syn / ane dy winden / Wy wol etzliche leyhmeistere dy vornichten und sprechen is sy gar swach was aus den winden kumpt / und nennen is / aus dem korzen swerte / dorumbe das sy schlechte und eynveldik dar gen / Und meynen das sy aus dem langen swerte gefochte / was dar get / mit gestracken armen / und mit gestrakten swerte / und was gar veyntlich und starck von allen kreften des leybes dar get / nur duch wol stehens wille und das is grawsam an czu sehen ist wen sich eyner alzo streckt recht zam her eynen hazen wolle irlawfen / und daz ist alles nicht / weder dy winden und wedes lichtnawers kunst / wen do ist keyne sterke weder denne worumbe wer anders kunst / solde allemal dy sterke vo[e]rczihen /

40V-42V

Üres lap

43R

Itt kezdődik a többi vívó mestertanítása; a pap Hanko Döbringer, Andres Juden, Josts von der Nyssen és Niclas Prewßen

Ha harcos vagy
és meg akarsz tanulni
és érteni a kardot,
ha keresed
mert előzékeny,
és vidámsága és boldogsága
lovagoknak és katonáknak,
ha jól akarsz vívni
akkor három tanácsot adok neked
amivel jól vívhatsz, ezekhez tartsd magad.
Az első tanács is jó;
ha nyugodtan harcolsz,
düh nélkül ennek a tanításnak megfelelően,
akkor minden jó lesz.

A második tanács
Amit most mondani akarok,
egy ember sem lehet olyan ostoba
hogy a saját vívása vigye bajba.
Ha öt vagy hat embert akarsz legyőzni,
akkor biztos, hogy komolyan meg fogsz sérülni,
mert nem tudsz védekezni minden támadás ellen, ami rád irányul,
és megvetés és gyűny tárgya leszel.
Kis bolond, aki a legjobb akartál lenni, nézd mi történt.

43R

Hie hebt sich an der ander meister gefechte Hanko pffaffen
Do[e]bringers Andres Juden / Josts von der nyssen / Niclas preußen

Ist hie yndert eyn degen der sich dorczu wo[e]lle wegen czu lernen
mit dem swerte und sich auch doran kerte
wen is ist eyn ho[e]feliches spil und hat lu[e]st und frewden vil
vor ritter und vor knechten is das her fichtet rechte
so wil ich im geben drey rete dy sal her halden stete
der erste rat ist auch gut
wer do ficht mit geringen mut witzickleich an allen czorn der fechter
wirt seldom vorlorn
ficht her anders noch der lere her gesigt umbermere
der ander rat ist das
den wil ich nu sagen vas das keyn man zo tump
sal seyn
wenne das selbe fechten brenget pyn der vier ader seche slaen wil der
nymmet ofte schaden vil wenne im wirt vil ofte eyn slag den her
nicht abewischen mag den mus her im nu haben
schande gespoette und auch den schaden wenne dy selben nerreleyn
wellen io dy besten seyn

43V

Nem nagy bátorság,
hanem nagy ostobaság négy vagy hat ellen kiállni;
hamar tisztává válik majd előtted, hogy ellentettjét kapod,
mintha megvetted volna.
Jobb ha az ágyba bújsz
minthogy ilyen ostobaságot tegyél.
De előfordul, hogy négy vagy hat ellen is védekezhetsz,
ha óvatos vagy, és lovagiasan viselkedsz
és jól megosztod őket
akkor jól védekezhetsz mind ellen.
Ez a bátor ember joga,
De jól figyeljeteK,
és veszély nélkül mondom,
hogy bátor az,
aki sérülés ellenére ugyan úgy vív,
őt dicsőítem mindörökké.
Aki lovagias és gaztett nélküli
és nem panaszkodik és bátran szabad,
egy igazi harcos.
A harmadik tanács, amit adok
hogy ne tanulj meg vívni
ha bajtársadat igazságtalanul akarod
legyőzni ezzel a művészettel.
Ezért ne

43V

Is ist nicht rechte ku[e]nheit zonder eyn grosse narheit der vier ader
sechse will bestan wirt im icht
daz ums her im han zam hers nu[e] gekawfet hette
is wer vil besser in eynem bette dy weile gesucht und gegeben den
su[e]lcher grosser torheit pflagen is kumpt ofte das eyn man Vier
ader sechze mus bestan
gut
her denne ritterlich ader kumpt von in witzicleich der mag wol alle
man bestan
recht vor eynen ku[e]nen man doch horet alle
offenbar genczlich an alle var fridank der kluge man
spricht das an allen wan der ist genant eyn ku[e]ner man
der synen gleich tar bestan den wil ich preizen an aller stat
ritterlich ane missetat von tu[e]rsten und von kunheit frey das her eyn
rechter degen sey
den dritten rat wil ich dir geben den saltu vom mir of nemen den salt
nicht doru[e]m lernen fechten das du eyne czu unrechte mit dyner
kunst wo[e]lst o[e]berlegen
in suelcher weize saltu nicht pflagen

44R

harcolj istenfélő emberrel
hacsak nem szükséges. Hiába senkit sem lehet kényszeríteni.
Ha azt akarod, hogy minden jól menjen,
azt tanácsolom, hogy a vívásban,
ne hagyatkozz túlzottan a művészetedre.
Használd a művészeted szükség esetén, őszintén
és soha ne ostoba hiábavalóságokra.
Így örökre megmaradsz
jó és igaz embernek, igaz vívónak.
Mert a kard művészete megtanít,
hogy a lovagiasság igaz szellemében gyakorolj.
Ez egyenletességet, ravaszságot és tudást hoz.
Másodszor gyakran megesik,
hogy egy másik Istenfélő emberrel találkozol,
becsület és élet
ekkor győzelmet lovagias úton arathatsz
a művészeted, Isten és igazságod által, ezért imádkozom.

Itt jegyzem meg, hogy úgy döntöttem, hogy sok mestertechnikát kihagyok, mert Liechtenauer művészeténél már jól leírtam, és ez egy igaz művészet. De gyakorláshoz és iskolai víváshoz leírok néhány egyszerű technikát rövid és egyszerű szabályokkal.

44R

fechtens mit eynem fromen man
is trete denne erhaftige not an mit dyner kumpt
u[e]m zo[e]st
nymant dringe wiltu das dir so[e]lle gelingen
in allem gefechte zo rat ich dir
vorlas dich of dy kunst nocht czu ser und hab den o[e]bristen
gerechten fechter vor ogen
das her dich
by dyner kunst icht pfloge und u[e]be dyne kunst czu no[e]ten
yn rechtvertikeit und nicht umbe zu[e]st aber yn narhait
so magstu alle mal bestan
vo[e]r eyn fechter
als eyn guter gerechter man
aber dorum ist derdocht fechten das man is sal u[e]ben in rechte und
in guter worer hobischeit wen is bringt gelenkheit
list und klugheit Ander
kumpt oft auch das eyn man eynen u[e]m ere
leib
und gut mus bes-tan gesigt her denne mit syner kunst ritterlich mit
gote und mit rechte daz lobe ich

Hie merke und wisse / das ich vil deser meistergefechte underwegen
lasse / dorumbe daz man sie gar / und auch gerecht / yn lichtnawers
kunst und fechten / vor hat / noch worhafter kunst / Doch durch
u[e]bunge und schulfechtens wille / wil ich etzliche stocke und
gesetze ihres gefechtens / mit schlechter und korczer reden schreiben /

44V

A vaskapuról [Eyserynen pforten]
Hamarosan itt kezdődik
az igazán jó vívás
a korábban említett mester tudása szerint,
ezt, amit mondok neked
a vaskapunak nevezik,
és hamarosan megérted.
Ha kiállsz
négy vagy hat paraszt ellen,
akkor egyik lábad helyezd előre,
és ezzel a kapuval pajzsot alkotsz
ha a kardod hegyét a föld fele tartod.
Figyelj, hogyan csináld,
úgy helyezkedj, hogy előtted álljanak
és senki se kerülhessen hátadba.
Hallgasd, mit kell tenned,
ha ütnek, vagy szúrnak,
üsd félre őket
a földről fölfele irányuló erővel
így megszégyeníted őket.
Eztán a pávakakas farka következzen,
így senki sem maradhat előtted.
Üss alulról miközben jól védesz és hárítasz.
Üss fűrgén egy váltó támadást
és használd a gyomlálót is,
és így nyomás alatt tartod.
De mindenkinek tanácsolom, nehogy

44V

Das ist von der eyserynen pforten hie get nu[e] an mit rechte das aller beste gefechte das dy vorgenanten meister haben das wil ich dir nu sagen dy eyseryne pforte ist is genant und wirt dir offenbar czu hant Ist das du bist besessen mit vier ader sechs pawren gar vormessen Secz vor wellen fus du wilt mit der pforten mache dir eyn schilt den ort of dy erde lege

nu ho[e]r wes du denne salt pflegen dornoch du dich io salt richten das sy gar vo[e]r dynem gesichte sten und keyner dir kame hinden czu

nu ho[e]r wy du salt tun was sy of dich hawen und stechen das saltu mit abesetzen swechen stark of von der erden zo magstu sie wol beschemen

und salt mit deme pfobenzagel of sy treiben zo mag keyner vo[e]r dir wol bleiben haw under in wertfechten mit paraten

mit wechselhewen haw czu drate und mit der krawthacken magstu sie wol czwacken doch rate ich zonderwan keyn in gar gleich of der ban

45R

előtte maradj
csak ha veszteni akarsz, nem találni.
Ha valaki bal oldalad felől közelít,
lépj felé gyorsan
és üss
így nem tud védekezni
és ha tovább közeledik, mint az előbb,
tégy úgy, mint előbb és nem hibázol.
Támadd egyik után a másikat,
és ne hagyj, hogy egyszerre támadjanak rád,
így veszély nélkül maradhatsz.
Mint az előszóból is megérthetted
lehetséges négy vagy hat győzni akaró ellen kiállni.
Ezért tanácsolom, hogy kövesd tanításom,
és gyorsan támadj a széleken,
mielőtt a többi ellened fordulna,
ekkor nekik kell utánad fordulni, mert te vezetsz.
Így könnyen megfigyelheted
mikor biztonságos és mikor nem elmozdulni az ellenféltől
ekkor ugorj el előle, ahogy mondom.

45R

du mit nichte salt bleiben stan wiltu nicht seyn eyn vorlorner man
sonder weler czu der selben vrist keyn dir an deme ende ist czu
deyner linken seiten keyn deme saltu balde schreiten und im geben
eynen slag der her nicht ablecken mag und ab sy weder quemen dar
keyn dir alle als var den endesten du io salt abe czelen zo mag dirs
nicht wol velen du slest eynem vor den andern noch
nur la dir nicht seyn goch mit eynander of sy gar so bestestu wol an
alle var

Doch als du vor hast vornomen wy in der vorede dar ist komen das is
mu[e]lich dy lenge mo[e]chte stan vier ader sechs dy gesigten eyme
an doru[e]m wil ich nu raten dir wirtu anders volgen myner ler alzo
als du io czu deme am ende
springest und hurtest ane missewende e denne sich dy andern gar
weder keyn dir keren
als vor so magstu wol merken und achte ab du mit keynerley sachen
von in mo[e]chtest komen ane schade zo sprink kunlich von in als
ich sage

45V

Nincs abban sérelem vagy szégyen, ha négy vagy hat ellen megfutamodsz.

És amikor megfordulsz, és futni kezdesz előlük,
dobd el a kardod és fuss, ahogy csak bírsz.

Ekkor ha valaki úgy gondolja, hogy elér téged
és közel van hozzád

akkor ugorj ki az út szélére,

és ha gyorsan futott utánad,

akkor túl gyorsan mozog, és nem tudja kontrollálni magát
és leütheted, ahogy csak akarod.

46V

Üres lap

45V

wen is ist nicht schade
ader uner czuflien
vier seche ader mer wenne du denne begynnest czu lawfen und von
in springest
so wirf deyn swert dy twere hinden ober dyn hawpt sere und lawf
was du gelawfen magst weler dir denne
am suresten noch iagt das dich denket her sey dir nu na so sprink
beseitz aus dem wege da so lawft her dir zo swinde noch wen of dich
zo ist im goch das her sich nicht mag halten weder so slestu in noch
wonsche derneder

46V

Üres lap

47R

Az egyik technika a kígyó nyelve [Noterczunge], vagy a hegyből, és az átváltásból indul. Ez az, amikor a kardod hegyét előre tartva állsz, mintha átváltani akarnál. Ekkor kardod hegyével szúrj be a markolata fölött. Ezzel folyamatosan próbálkozol és találsz a kardod hegyével, az ellenfeled úgy összezavarod, hogy nem tudja, mit tegyen. És ha látsz egy nyílást, akkor erősen szúrj be, és gyorsan kell tenned, mert így az ellenfelednek nem lesz esélye védekezni.

Az egyik technika a gyomláló [Krawthacke], és a vaskapuból indul, a földről felfele az ellenfél fele irányuló szúrással, és újra le. Ez egy erős technika, ha jól használják, egy lépéssel előre, minden egyes szúrásnál lépj előre.

47R

Eyn gefechte heisset dy noterczunge ader aus dem orte und kumpt aus dem durchwechsel / das eyner / yn dem orte stet und tut sam / her wolle durchwechseln / als vert her im mit dem orte czu beiden seiten / ober deme gehilcze yn / mit drew stichen / also das her reme umbermer drewt mit dem orte und ienen als irre macht das her nicht weis wo im deser czu wil / wen denne deser siet / wo her in am gewisten haben mag / do vert her im yn / mit dem orte / mit eyne volkomen stiche / und das mus gar risch dar gehen / das is iener nicht weret

Eyn gefechte heisset / dy krawthacke / und kumpt aus der eiserynen pforten / mit dem orte von der erden gleich / czum manne und weder neder / und ist gar stark / wer is recht treibet / mit schreten gleich vorne czu / mit itzlichen of varn eynem schret getan

47V

Az egyik technika a pékmester [Weckemeister]. És a bal oldali alsó akasztásból indul, a védés után a kard hegyét keresve. Hívják kapunak is, mert a kard hegyét az ellenfél fele helyezi.

Az egyik technika pávakakas farka [Pfbenczagal] és kard hegyét az ellenfél kardja vagy szeme körül mozgatja körbe-körbe, vagy mint egy kereket, egyenesen előtte, addig amíg meg nem látod, hogy hol tudsz támadni és így legyőzni az ellenfelet.

47V

Eyn gefechte heisset der weckemeister / und kumpt aus dem
underhengen / czu der linken seiten / mit ort drewen noch dem
abesetzzen / Und is mag auch wol aus der pforte genant werden / also
es sich mit deme orte keyn eyne stellet

Eyn gefechte heisset der pfobenzagel / und kumpt aus dem orte /
und get mit dem orte um eyne swert / aber su[e]st eyne vor dem
ogen zam eyne rat / ader czirkel / gleich um / so lange bis das her siet
wo hern gehalten mag

48R

Az egyik technika [az eredeti szövegből hiányzik a név] és az átváltásból indul. Ez az, amikor egy jobb oldali felső vágással próbálsz és átváltasz baloldalra, egy nagyot lépsz oldalra, és újra felülről vágsz egyenest az ellenfélre, és a homlokát találod el. Vagy úgy mozdulsz, mintha egy jobb oldali felsőt akarnál ütni és egy lecsapó ütéssel [Stoerczhaw] támadsz ugyanarra az oldalra, és baloldalra viszed át az ő kardja alatt, egy lépéssel ugyanarra az oldalra.

Az egyik technika a három vágás [Dy drey hewe]. És ez egy jobb oldali alsóvágás, majd egy jobb oldali alsó vágás, majd egy erős bal oldali alsóvágás a kardjára, hogy félreüsse, és a harmadik ütés egyenesen az ellenfél homlokára irányul, és talál.

48R

Eyn gefechte heisset und kumpt auch aus deme durchwechsel / das eyner drewt mit eyme o[e]berhawe von der rechten seiten / und durch wechselt czu der linken seiten / mit eym guten ausschrete und bringt do mete eyn andern o[e]berhau der do gleich czum manne czu get / und vorne treffe/ czu der scheidel / ader dy twer vor daz gesichte / Ader tu zam het eyn oberhaw wolle tuen von der rechten seiten / Und tu eyn sto[e]rczhaw czu der selben seiten / und kom czu der linken seiten under seyme swert heru[e]m / mit eyme ausschrete czu der selben seiten

Eyn gefechte heisset / dy drey hewe / Und daz ist eyn u[e]nderhaw von der rechten seiten / und denne eyn underhaw von der rechten seiten / und denne eyn underhaw von der linken seiten stark of an iens swert / mit abesetzen / den dritten haw denne gleich czu der scheidel neder / der do treffe

48V

Az egyik technika az akadály állás és ez a kard hegyéből indul. A kard hegye a föld fele mutat, amelyik oldalra csak akarod, és készen állsz a félreütésre. Vagy lehet kapuállásnak is nevezni, ha a kard hegye közvetlenül előtted a föld fele mutat. Ha az ellenfél feléd üt, vagy szúr, akkor félre ütheted a kardját, ahogy magad előtt felemeled a kardod, és a lábára támadsz vagy fentre, amelyik közelebb van. Ez hasonlít a fácánkakas farkához, amikor folyamatosan fölemeled és lentre támadsz, fent vagy lent, ahol csak el tudod találni.

49R-52R

Üres lapok

48V

Eyn gefechte heisset dy schrankhute / das kumpt / aus dem orte / alzo das du den ort legst of dy erde / czu weler seiten du wilt und stellet dich do mete czum abesetzen / Ader is mag auch genant werden aus der pforten / wen eyner den ort gleich von sich neder stellet of dy erden / und von wanne denne eyner of in hewt ader sticht / zo vasse her ieme synen ort des swertes / mit dem als her keyn im of vert / mit dem absetczen / und sla / im unden czum fu[e]ssen ader aben gleich czu wo her in am nehesten derreichen mag / und das ist auch etwas dem pfobenzangel gleich wen eyner umbermer alzo of vert und weder neder slet unden ader oben / wo her nur mag

49R-52R

Üres

lapok

52V

Ha valakivel az iskolában vívsz, vagy gyakorolsz, és udvarias akarsz lenni, akkor helyezd a kardod magad elé. Majd állj be akadályállásba mindkét oldalon, és jó lábmunkával próbálj nyílásokat keresni mindkét oldalon. Aztán állj bal alsó akasztásba, ezt is mindkét oldalon, megfelelő lábmunkával. Aztán következzen a felső akasztás mindkét oldalon jó lábmunkával. Aztán következzen a vízszintes vágás mindkét oldalról, ismét jó lábmunkával. Mindig lépj, amikor a kardod játékerét az egyik oldalról a másikra viszed. Ha balra mozdulsz, akkor a jobb lábad legyen elől, és az ellenkező a másik oldalon. És ha ezt teszed miközben közeledsz felé, akkor gyakorlásban is azt csinálod, amit az igazi párbajban jó. És inkább a felső nyílásokat keresd, mint az alsókat és a keresztvas felett támadj be. Fontold meg a korábbi tanításokat mindennel kapcsolatban, így megnyerheted az előütést, és amint ezt megtetted, kövesse az utánütés megtorpanás vagy hezitálás nélkül, vagy bármit visszafogva. Majdnem úgy mintha a kettőt egyszerre akarnád tenni. És mindig gyorsan és bátran tedd az egyik dolgot a másik után, hogy ha az egyik nem talál, akkor a másik igen és sikeres lesz. Ekkor az ellenfél sosem tud majd támadni.

52V

Wiltu weydenlich / czu eyne gehen / in schulfechten zo du schimpf /
und ho[e]bscheit gerest treiben / so scho[e]te czum ersten dyn swert
mutticleich / und valle czu hant in dy schrankhute czu beyden seiten /
und su[e]che dy leger weydlich / von eyner seiten of / dy ander / mit
schreten / Dornoch kom in dy u[e]nderhengen / auch czu beiden
seiten / mit schreten / dornoch kom / in dy o[e]berhengen czu beyden
seiten / mit schreten / dornoch kom in dy thwer hewe / czu beiden
seiten / mit schreten / alzo / wen du der egnanten gefechte eyns furest
/ czu eyner seiten / das du do / mete schreitest / fu[e]rest du is czu der
linken seiten / zo secze den rechten fus vor / et equaliter / Und das
volbrenge / als e du czu ieme komest / als underwegen wen du den
czu ieme kumpst / zo treib denne etzwas redlichs / was do czu
schimpfe tawg Und reme io liber / der obern / bloßen den / der
undern / und var im also ober dein gehilcze yn / Und gedenke der
vorgeschrebenen lere / vor allen sachen / alzo das du den vorslag
gewynnest / und als bald du den tust / zo tu czu hant den nachschlag
dornach an underlos und an zu[e]menue[ss] / recht zam du sy mit
eynander wollest tuen / ab is mo[e]glich were und treibe umbermer
eyns noch dem andern rischlich und ku[e]nlich / ab eyns vele / das
das ander treffe und vorgank habe / und das io iener mit nichte czu
slage kome

53R

Itt kezdődik a lovas vívás páncélban karddal és lándzsával, stb.

Fiatal lovag tanuld meg Istent szeretni és a nőket tisztelni, légy lovagias és tanulj művészeteket, hogy később becsületedre váljék és csatában, stb. ut supra in preambulo, stb.

Szegezd lándzsádat erősen, hogy ellenséged a földön végezze.

De előbb tudd meg, lovadat jól nyergeld.

Jól véd eszedbe, lándzsádat erősen tartsd meg.

Ha szándékosan áll az ellenségre rontani, a kantárt ne feledd hosszúra hagyni, majd lelj egy célt melyet akarnál támadni.

Ezután támadj úgy, hogy lándzsád keresztbe álljon.

Majd az oldalt szemeld jól, hol személyed „művészien” harcol.

Üssél be és ne távolodj, mikor elvász nyomban fordulj balra, az ellenség irányába.

Üld meg lovad ésszel, ha az összecsapást „lecsapással” végzed.

Ha „lecsapni” és törni szándékosan hogy ellened „művészetét” semmissé tudd, szegezd lándzsádat előre, karolj alá és kézbe düh nélkül vedd.

Indíts magasról, fordulj, majd törj át, fájdalmat okozván katonáján.

Támadd az ellen jobbját, hogy vívás nélkül lásd el a baját.

Ha látod hogy felkészült támadásodra, lovadat fogd azonnal fordulóra.

Ha akarsz birkózhatsz is vele, csak akkor ha már kezeid közt leled.

Ha meneküléssel jár az eszed, lovadat azonnal fordítsd meg.

Majd „csapj le”, csavarással rosszá téve napját, majd fordulj meg, hogy magadat még a nyeregben találj.

53R

Hie hebt sich nu an das fechten czu rosse in harnu[e]sche mit sper
und swerte etc

Jung ritter lere / got lib haben frawen io ere / So wechst deyn ere /
U[e]be ritterschaft und lere kunst / dy dich cziret / und in krigen etc
ut supra in preambulo etc

Deyn sper berichte / kegen reiten mache czu nichte / Und vor an
wisse / dyn roz das gorte gewisse / Du salt wol merken dy glefney
bederben mit sterke / Wiltu czu / rynen / zo fasse den czam lang mit
synnen / Dornoch zo streiche / dy glefney czwer o[e]ber eyn seite /
So merk dy seiten / zo du mit kunst gerest streiten / haw dreyn nicht
czu[e]cke / von scheiden / link czu im ru[e]cke / So reit mit synnen
czo du abesetzzen ruchest gewynnen / Wiltu abesetzzen / und
brechen / syne kunst do mete letzzen / Dy glefney czu vorne /
ru[e]cke dor under und nym sy ane czorne / Hoch an du setcze /
swenke durchfar wiltu in letzzen / greif im seyn rechte / czo vestu in
ane fechten / Begreif seyn were / mit dem ros dich umbekere // Ach
magstu rangen / wen du in hast umbevangan / Wiltu aber vorflien /
czo schicke deyn pfert czu umbeczihen / Dornoch abesetcze / mit
winden in sere ietcze / aber schicke dich umbe / daz du sitzt ynder
kru[e]mme /

53V

De mindenek előtt buzgósággal figyeld a nemes tanítást, melyet a páncél nélküli vívásról irattatott. „Indes” „Vor” és a „Nach” szívleld őket nagyon, Ügyesség és Merészség, Elővigyázatoság, Ravaszság és Bölcsesség legyenek azok mikre jól figyelsz.

54R

Üres lap

54V

Üres lap

53V

Vo[e]r allen sachen / saltu mit fleisse achten / Der edlen leren / dy im
blozfechten ist geschreben / Indes und vor noch / saltu hie wol
merken och / Rischeit und kunheit / vorsichtikeit list und klugheit /

54R

Üres lap

54V

Üres lap

55R

Ha megtörténik veled, hogy kardot használnak kard ellen.

Markold az Erőset szívvel, figyeld ügyekezetedben a Zseb-ütést.

Tanulj meg jól és erősen mozogni, csatában mindig legyen kedved szorongatni.

Kezdj neki, folytasd tovább, ha valaki csak kószál, kössön ki a haján.

Ha szereted az ellenfeled üldözni, tedd azt és majd meghozza a gyümölcsét.

Ha az lepereg valakiről, tedd ugyanazt, szemeket előnybe részesítve.

Ha továbbra is kivédi, fogd meg a kantárt erősen és el ne engedd.

Figyelmesen keresd a nyílásokat, ne késlekedj vele sokat.

Mindig a nyílások fele irányítsd a hegyedet, bármilyen fegyver is legyen kezdedben.

Két dolgot jegyezz meg, üres kezekkel soha fegyverzetek ellen.

A „Schofgriff” kivéd minden fogást, mi a szem alá irányul.

Keresd azokat az oldalakat, hol személyed előnyben lovagol.

Ki feléd akar ütni, üsd félre és örülj.

És csavarni, vágni, elől és hátul szúrj be nagyon.

Utána csapj le, vigyázz a kantárra, a jobb lábadnál van a legnagyobb veszélyben.

Ha először fordítasz, iramogj neki, majd mikor feléd rontanak karddal és ellovagoltok egymás mellett, fordíts át ha nem akarsz megsérülni.

A bal oldaladon figyelj nagyon és „dolgozz” erősen.

Fordítás kivédve, hosszú a kard, hagyd lógva, így sebesítve őt meg.

Utána kápráztasd, ki a védésével az életedre tör.

Aggodalom nélkül vedd észre már, nyugodtan foghatsz a kezei alá.

Sokáig lógni hagyni, dicsérem én azt nagyon, birkózásra gondod nagyon.

Szorítsd erősen a kantárt a döfésnél, szúrj a nyílásokba.

Gyakorold az ordítás „művészetét” az előbbinél, így haraggal gondolsz rá.

55V-57R

Üres lap

55R

Ab sichs vorwandelt / das swert keyn swerte wirt wirt gehandelt /
Recht fasse dy sterke / taschenhawe du in su[e]chen merke / lere wol
stark schoten / alle treffen ane var / mit no[e]ten / An setze ane vare /
wer stroiff heng in czu dem hare / Wiltu gernet / lang iagen sere
mu[e]jet / wer das nu[e] weret / zo wind das selbe awge vorseret /
Wert her das vo[e]rbas / vach den czawm weze nicht las / Bedenke
dy blossen suche messer nicht warte klo[e]ssen / In aller were / deyn
ort / keyn der blossen kere // Czwene striche lere / mit lerer hand
keyn der were // Der schofgriff / weret alle griffe undern awgen veret
// Auch merke dy seiten ido du of vorteil gerest reiten / Wer of dich
wil hawen vorsetczen saltu dich frawen // Und winden snete / hinden
und vorne stich sere mete / Dornoch abehawe / zawm hat / rech beyn
zonder drawe / Wen du erst windest / ruche ansetzen / etwas du
bindest / wer of dich synnet / und synt swert czu durchrynnen
gewynnet / An czweivel wint an / wiltu keynen schaden von im han /
Dy link seite merke / deyn erbeit auch mete sterke / winden vorsetzt /
swert lang / los hangen zo ist her geletzt / Dornoch in blende / der
dich mit vorsetzen wil scheden / Ane sorge nym war / var im balde
under arm dar / Recht lang los hangen / das lobe ich gancz wiltu
rangen / Dru[e]k vast mit sto[e]ssen / vom czawm / stiche messer
reme der blossen / Ube dy kunst czu vorne / in schimpf / zo
gedenkstu ir in czorne /

55V-57R

Üres lap

57V

„Schoffgriff” kivédsz azt, aki feléd vágat birkózás céljából.

Mint a szem alá, tanulj meg gyorsan támadni.

Ki neked esik, azt az ellenfelet ledöntöd.

A birkózás folytatódjon immár a földön, kerekedj felül gyors mozdulatokkal a jobb oldalt.

Mindkét oldalon tanulj meg az ellenség fele lovagolni.

A „Schoffgriff” kivédi dicsőséggel az összes szem alá érkező támadást.

57V

Der schofgrif weret / wer ringens sich czu dir keret // Als ndern
awgen / ane greife lere mete flawgen // Wer dich an fellet / weder
reitens der wirt gefellet / Rangens czur erden / o[e]bergrief in recht
mit gebeiden / Czu beiden seiten / du in an ler dich alweder reiten /
der schofgrif mit lobe / wert alle griffe ndern ogen //

58R

Ha lovagolni akarsz, akkor ügess a másik oldalra.

Markold az Erőset, majd indíts.

Ha valaki ezt kivédi, markolj a kard után, vedd át a kezdeményezést.

Vagy fordulj vissza és kezd el üldözni a védekezőt minden „művészettel”, mivel az, aki üldöz az előnyben részesül.

Ha „előüldözől” és hála nélkül bal oldalit üldözöl.

Kardot fel, markolj, birkózz és döfj teljes erővel.

58R

Ab du wilt reiten / ros lawfens czur andern seiten // der sterke schote /
ane setcze do mete no[e]te // wer weret dir das / weite swert vach
natrag der handlas // Ader umbe kere // ruet czu iagen der were / mit
allen ku[e]nsten / der iagt den schicke noch gu[e]nsten // ab du
voriagest / und ane danke linke iagst / Beyn swert auf taste / Und
rangen stoz sere mete vaste //

58V

Ha jobb oldalt üldözöl, fordulj félig balra és várj a vívásra.
Markolj a kezeiddel, így nem bánthat senki közel.
Fordulj meg teljesen, ha további lovasok érkeznek.

58V

Iagt man rechtens / halb kere link / warte vechtens / Mit armen vahn
/ zo mag dir keyn schade nahen // kere anderweit umbe / ab dy roz
nu[e] hin spru[e]ngen /

59R

Ha ellenfeledet meg akarod ragadni akkor a mellékerülést el ne felejtöd.

Majd ha meg akarod ragadni az ellent akkor azt a bal kezeddal tedd.

Az „előütésnél” a tarkójánál nyomd erősen, hogy kiforduljon és magad fele irányítsd.

Ha valaki „akarotoskodik” veled, akkor fogj rá felül és ettől ő megszégyenül.

Nyomd a kezét a fejre, e fogás sokszor rabol nyeret.

Ha a fogásból adódó sebesüléseket el akarnád kerülni, akkor jegyezd meg: figyelj nagyon az „előfogásra”, mert az megtöri az ellenfél Erősét.

59R

Wiltu an fassen / neben reitens nicht saltu lassen / das zunne [?]
czeigen / linke ermol treib wiltu neigen / Das vorhawe taste kegen
nacken dru[e]k zere vaste / das her sich swenket / selben weder auf /
sich gelenket / wer dir do remet / o[e]birgreif den der wirt beschemet
/ Druk arm an hawpt / der grif ofte zatel rawbet / Wilt aber dy masen
/ des vahens leicht von dir lasen / den vorgrif merke / der bricht
vo[e]rbas syne sterke /

59V

Ha előfordulna lándzsa ellen kardot ragadnak, a támadásokra figyelj nagyon, ugorj, fogj és sietősen birkózva kerülj hozzá közel.

A kezütéstől balra ugorj bölcsen és csak ezután fogj.

Ha az ellenség a támadásból már húzódik vissza, fogj rá és told.

Ha a kard hegyével bosszant és nyílást keres, mindkét „kesztyűddel” keresd a nyílásokat a szemek alatt ügyesen.

A tiltott birkózástól óvakodj és kerülj el, így leszel bölcs.

Szorgalmas keresd, hogy ezzel hogy harcolnak az „erősök” és miként használják.

Mint minden tanításban: a fegyver hegye mindig a nyílás fele nézzen.

59V

Ab sich vorrukt / das swert keyn sper wirt geczukt/ Der strich io war
/ nym sprink vach ringens yle czu ym / link lang von hantslach sprink
weislich und den vach / Ab her wil czu[e]cken von schneiden vach
und dru[e]k in // das her dy blo[e]sse mit swertes orte vordro[e]sse //
beder unde hantschuch under dy awgen dy blosse recht zuch /
Vorboten ringen / weislichen czu lere brengen // Czu fleissen vinde
dy dy starken do mete vinde // In aller lere / den ort kegen der
blossen kere //

60R

Ha valaki a vívást a „földön” szándékozik elkezdni, akkor lándzsáját emelje jól és legyen állása helyes.

Lándzsa és hegy, az „Előszúrás” félelem nélkül merd.

Ugorj és támadj jobbra, ha kivédi, ránts, ezzel felülkerekesz rajta.

Ha az ellenfeled előtt még szúrni akarsz, tanuld meg jól, a védelmet rántással megtörni.

Figyelj arra, hogy ha az ellenfeled a támadásból visszalép és menekülni akar, akkor menj hozzá közel és bölcsen várj a birkózásra.

60R

Wer abesynnet / vechtens czu fusse begynnet / der schicke syn sper /
czwey sten am anhegen rechte wer // Sper und orte / den vorstich ane
vorchte // Sprink und setz recht an / wert her czuk das sigt ym an /
Wiltu vorstechen / mit czu[e]cken lere were brechen / Merk wil her
czihen / von scheiden und wil her flyen // So salt im nahen / y warte
weislich des vachen //

60V

Ha eltávolodás pillanatában mindkét oldalról fenyegetnek, erősítsd lépteidet, de egyben légy nagyon figyelmes is.

„Vor” és a „Nach”, ez a két dolog a minden, vizsgálj őket figyelmesen, és tanulj meg az elszakadás művészetét.

Kövess minden ütést, és kényszerítsd az ellenfélre az Erős használatát.

Ha védi ütésedet, húzodj vissza, szúrj, ha védi menj közel hozzá.

Ha távolról véd, már informálva is vagy, ha Erőssel támad gyorsan mozogj el előle, ezzel győzöd le.

Az erős ütéseivel csak védi magát, félelem nélkül támadd.

Mindkét keziddel tanulj meg a hegyet a szem irányába helyezni.

Az elülső lábadat ütésekkel kell védened.

61R

Üres lap

61V

Üres lap

60V

Wo man von scheiden / swert zu[e]cken siet von in beiden / do sal
man sterken dy schrete eben mete merken / Vor / noch dy zwey dink
sint aller / pru[e]fe mit lere abesprink / Volge allen treffen / den
starken wiltu sye / effen / Wert her czo czu[e]cke / stich wert her io
czu ym ru[e]cke / Ab her lank fichtet / zo bistu ku[e]nslich berichtet /
greift her auch sterke an / das schissen sigt ym an // Mit synen slaen
harte / schu[e]tzt her sich trif ane forte / Mit beiden henden / czu
augen ort lere brengen / Des fu[e]rden fusses / mit slegen du hu[e]ten
mu[e]sest /

61R

Üres lap

61V

Üres lap

62R

A birkózásról

Ha birkózni akarsz akkor tanuld meg jól a hátsó lábaddal az elrugaszkodást, az elülsővel a bezárást. Tanuld meg ezeket mindkét oldalról, ha tudással akarsz győzni.

62V-63V

Üres lap

62R

Das ist nu[e] von Ringen

Ab du wilt ringen / hinder beyne recht lere springen / Regel
vo[e]rschissen / das vorbeyn ku[e]nstlichen slyssen / Von beiden
henden / ab du mit kunst gerest enden /

62V-63V

Üres lap

64R

Itt ismétljük meg nagyjából Liechtenauer Mester páncél nélküli vívásának darabjait és törvényeit, rövid és silány magyarázattal. A nagyobb és jobb megértés végett írtam, részben magam miatt is, versben és jegyzetekkel, lényegtelenül és fölöslegesen, rossz magyarázatot hátra hagyva, csak az átolvasás illetve átfutás végett. Először is vedd észre és tudd, hogy a liechtenauer-i vívás öt alapszóra támaszkodik, a „Vor”-ra, a „Nach”-ra, a Gyengére, az Erősre és az „Indes”-re, ami az alapja, magja illetve alapköve az Ő összes művészetének. Mennyit tudhat egy vívó ha az alapkövet nem ismeri, így a művészetében sok megaláztatást és szégyent fog szerezni magának. Az előző öt szó már elégszer el lett magyarázva, mivel azt jelentik, hogy mindig mozgásban kell lenni és nem szabad az ellenséget támadáshoz engedni. Becses nevük a „Vorschlag” (Előütés) és a „Nachschlag” (Utánütés), mint az már sokszor le vagyon írva. Ezek visszamutatnak a „principium” és a „finis” fogalmára, mely léssen az emelés -mint a kezdés- és vég. Ezért van az, hogy egy jó, komoly vívó a művészetével ütni akar, de ezzel együtt ütést nem szenvedhet, és ezt nem teheti meg a kezdés és vég nélkül. Ha jól akar emelni, más néven kezdeni a vívó, akkor meg kell szereznie az „Előütés”-t, ezzel magát a győzelemhez segítvén és a másikat elbukásra kényszerítvén. Ha valaki egy másikra támad, akkor a támadó

64R

Hie vornewt man und vornider weit / dy sto[e]cke und gesetze / des
blozfechtens / meistern lichtnawers mit korczer und mit schlechter rede
/ durch gro[e]sser und besser vorstendunge und vornemmunge wille /
ab vor ichtsicht ist geschreiben / in den Reymen und in der glozen /
unbedewtlich und unvornemlich / das daz mit schlechter rede
ko[e]rtzlich ade o[e]berlawfen Czu dem ersten merke und wisse das
lichtnawers fechten leit gar an den fu[e]nff wo[e]rtern vor noch
swach stark Indes / dy eyn grunt kern und fundament seyn alles
fechtens / und wy vil eyner fechtens kan / weis her nu[e]r des
fundamentz nicht / zo wirt her oft bey seyner kunst beschemet und
dy selben wo[e]rter sint vor oft aus gelegt wen si nu[e]r of das gehen
das eyner umbermer in motu sey und nicht veyer ader lasse das iener
icht czu slage kome / Wen her noch/ bedewten vorslag / und
nochslag als vor oft ist geschreiben / Und das gehet of das / daz do
heisset / principium und finis / anhebunge und endunge / Wen eyn
ernster guter fechter / ficht doru[e]m mit eyne / das her mit syner
kunst eynen wil slaen / Und nicht geslagen werden / und das mag her
nicht tuen an anhebunge und ane endunge / Wil her denne wol
anheben / so schaffe her das her io den vorslag habe und gewinne /
und nicht iener / den eyner der do slet of eynen / der ist io /

64V

biztonságban van és biztosítva, mivel az ellenségnek az ütésre kell figyelnie és várnia kell. Ha megszerzi az „Előütés”-t és él is vele, legyen támadása sikeres vagy elhibázott, a támadónak azonnal kell cselekednie szünet nélkül és ugyanabban a mómorban kell véghezvinnie az „Utánütés”-t, mely a második, harmadik, negyedik vagy az ötödik ütés. Lészen az egy emelés vagy szúrás, a lényeg az, hogy mindig mozgásban legyél és folyamatosak legyenek támadásaid, hogy ellenfeledet ne engedd támadáshoz jutni. Ezért mondja Liechtenauer: „Igazat szólok én ám, senki nem védi veszély nélkül magát, ha mindezt mefogadtad szíveddel, támadáshoz nem jut ellenfeled.” Cselekedd azt, mit előbb irtam és légy mindig mozgás közben. Az „Indes” szava a „Vor” és a „Nach” követője, mivel ha valaki az „Előütés”-t cselekedte és a másik azt védi, a védés leszen az „Indes”, és eközben a vívó könnyen jut az „Utánütés”-hez. Ezeket követi a Gyenge és Erős fogalma, melyek jelentése: érezni. Mivel ha valaki harcol egy másikkal és érzi azt, hogy a másik gyenge vagy erős, sokszor cselekszik az előzőleg leírt tanítások szerint. Az alapkőhöz azonban tartoznak elvek: Merészség, Gyorsaság (Ügyesség), Elővigyázatosság, Ravaszság és Okosság, stb. És mindezek mellett a tömeg ismerete. Ha az egyik megnyeri az „Előütés”-t, nem szabad hevesnek és következetlenné lennie, mivel így az ellenfél fel tud készülni az „Utánütés”-re. Emellett nem szabad túl messzire lépni, hogy legyen

64V

sicher / und las bewart / dez halben denne iener der / dirslege mus
war nemen und warten / wen her denne den vorslag gewint und tuet /
her treffe ader vele / zo sal her denne dornoch / immediate ane
underloz in dem selben rawsche den nachschlag tuen / das ist den
andern slag / den dritten den vierden ader den fu[e]nften / is sey haw
ader stich also das her umbermer in motu sey / und eyns noch dem
andern treibe / ane underloz das her io ienen nicht las czu slage
komen / Doru[e]m spricht liechtnawer Ich sage vor ware / sich
schu[e]tzt keyn man ane vare + [przypis na marginesie: sine dampno]
/ Hastu vornomen / czu slage mag her kleyne komen / Tu / nu[e]r als
vor oft geschreben ist / und bis in motu / Das wort Indes get of dy
wo[e]rter / Vor noch den wen eyner den vorslag tuet / und iener den
weret / Indes und dy weile das in iener weret und sich schu[e]tzt zo
mag deser wol czu dem nachschlag komen / Auch get is of dy wo[e]rter
swach stark / dy do bedewten / daz fu[e]len / den wen eyner an dem
swerte ist / mit ieme und fu[e]let ab iener stark ader swach ist /
dornoch tut her denne noch der oft geschrebenen lere / Und das
fundament wil vor allen sachen dy principia haben / Kunheit /
Rischheit / Vorsichtikeit / list / und klukheit / etc / und och yn allen
dingen moze / ab her nu[e] den vorslag gewinnet / den sal her nicht
zo gar swinde tuen das her sich deste vas des nachschlags irholen mag /
Und sal och nicht czu weit schreiten / das her sich deste vas eyns

65R

ideje egy második előre vagy hátra lépésre felkészítenie magát. Mint ahogy Liechtenauer mondá: „Mindennek van hossza és tömege, ehhez tartsd magad!”. Ezért nem szabad csak úgy elindulni előre, hanem át kell gondolni hogy mit akarunk cselekedni és fejre vagy testre koncentrálni és nem a kardra. Ha valaki készakarva fejre vagy testre támad, a négy nyílást figyelembe véve, néha előfordulhat az, hogy a kardok összetalálkoznak. Mert ha valaki védekezik, azt a karddal teszi, így ismét találkoznak a kardok. Ezért mondja Liechtenauer:

„Ne a kardra üss, a nyílások legyenek a szemed előtt.

Fejre vagy testre ha nem akarsz megsérülni.

Sikeres vagy vagy sikertelen, mindig törekedj a nyílások fele.

Minden tanításban hegyedet tartsd a másik arca felé.

És ha valaki messze vagdalkozik, sokszor szégyenbe esik.

Mindig a legközelebbire koncentrálj, az ütéseid és vágásaid mindig legyenek biztosak.

És óvakodj attól, hogy bárki megelőzzön téged.

Ezeket elsajátítva eredményesen és jól helyt tudsz állni egy jó ellenfél előtt.”

65V

Üres lap

66R

Üres lap

66V-73V

Belső szöveg a kémiáról, gyógyszerekről stb.

65R

andern schretes hinder sich ader vorsich ab sichs gepu[e]rt mo[e]chte
irholen / als lichtnawer spricht Dorof dich zosse / alle dink haben
leng und mosse / Dorum sal eyner nicht gehe syn / und sal sich vor /
wol bedenken was her treiben wil und das selbe sal her denne
ku[e]nlich treiben und eyne rischlich dar varn czu koppe ader czu
leibe / Und mit nichte czum swerte / wen ab eyner im eyne gar
gewislich hewt czu koppe ader czu leibe / daz ist czu den vier
blossen / dennoch kumpt ist oft czum swerte an eyns dank / Is das
sich iener schu[e]tzt / zo schu[e]tzt her sich mit dem swerte / alzo das
is dennoch czum swerte kumpt / Doru[e]m spricht lichtnawer / haw
nicht czum swerte / zonder stetz der blossen warte / Czu koppe czu
leibe / wiltu ane schaden bleiben / Du trefst ader velest / zo trachte
das du / io der blo[e]ssen remest / In aller lere / deyn ort keyn eyns
gesichte kere / Und wer weit umbewet / der wirt oft sere
beschemet / Off daz aller neste / brenge hewe ader stiche dar gewisse
[margin note mit, not certain where to place it] / Und dich zu[e]me io
/ das iener icht e kome wen du / So magstu wol bestan / recht vor
eynen guten man /

65V

Üres lap

66R

Üres lap

66V-73V

Belső szöveg a kémiáról, gyógyszerekről stb.

74R

Itt kezdődik a vívás pajzssal

Ha valaki pajzssal vagy ökölpajzssal akar vívni tanulni, akkor annak mindenekelőtt tudni kell...(A szöveg abbamarad.)

74V-77V

Belső szöveg a kémiáról, gyógyszerekről stb.

74R

Hie hebt sich an fechten mit dem schilde

Wer do mit dem schilde wil lernen fechten ader mit deme po[e]keler
/ der sal czu dem aller ersten wissen

74V-77V

Belső szöveg a kémiáról, gyógyszerekről stb.

78R

Itt kezdődik a vívás bottal

Ha valaki bottal akar megtanulni vívni, akkor annak mindenekelőtt tudni kell, hogy egy jó bot tizenkét arasznyinak kell lennie. És hogy a bottal való vívás a kardvívásból lett véve, tehát ha valaki karddal vív annak a bottal is tudnia kell vívni. És az elvek, mik a kardhoz tartoznak, mint a Merészség, Ügyesség, Ravaszság, Bölcsesség, stb tartoznak azok a bothoz is.

78V

Üres lap

79R-81V

Belső szöveg a kémiáról, gyógyszerekről stb.

78R

Hie hebt sich an fechten mit der stangen

Wer do mit der stangen wil fechten lernen der sal von aller ersten wissen und merken das eyn stange von rechte / sal czwelf spanen lang / seyn Und das daz fechten mit der stangen ist / aus dem swerte genomen / Und als eyner ficht mit dem swerte / zo fechte her och mit der stangen / Und dy principia dy do gehoren zum swerte / als vor noch kunheit rischeit list klukheit etc dy gehoren och czu der stangen/

78V

Üres lap

79R-81V

Belső szöveg a kémiáról, gyógyszerekről stb.

82R

Itt kezdődik a vívás a hosszú messerrel

Ha valaki hosszú messerrel akar megtanulni vívni, merthogy a kardvívás a messerrel való vívásból lett véve, először is tudnia kell hogy az alapkővek és az elvek mik a kardhoz tartoznak a messerhez is tartoznak egyben.

82R

Hie hebt sich an fechten mit dem langen messer

Wer do mit dem langen messer wil fechten lernen / wen aus dem
langen messer ist das swert genomen und funden / Der sal von ersten
merken und wissen das daz fundament und dy principia / dy do
gehoren czum swerte / dy gehören auch czum messer /

82V

Egy embernek két keze van, mindkét kezéből két ütés indulhat fent és még kettő lent, ezekből szúrások és vágások származhatnak, mint a kardvívásban a csavarásoknál. Ezen kívül egy embernek négy lépése lehet: egy előre, egy hátra és egyet-egyét az oldalak irányába, a vívás törvényei szerint. Erre a magyarázatra, az alapkövekre és az elvekre épül ennek a művészetnek minden dolga. Tudd, mert nagyon fontos hogy a messer nem véletlenül lett kitalálva és a messerrel való vívás felállítva, mivel az embernek mindent tudnia kell használni, mindenből ki kell használnia az előnyt, mint ahogy a művészet azt kívánja, elvárja illetve parancsolja. Ha harcra kerülne a sor, az emberen egy porcika sem szabad hogy nyugodjon, ne mozduljon, csak akkor, ha a művészet azt kívánja illetve parancsolja. Tudd azt is, hogy a jobb kéz legyen ellensége a balnak, a balnak pedig a jobb, és hogy az egyiknek kell védenie és biztosítani, a másiknak pedig kárt okozni. Tudd még, hogy kettő „Pajzs”-lépés létezik, melyek hasznára válnak mindenféle vívónak. Egy lépés hátra és egy előre, úgy hogy közben az egyik lábat a másikra helyezzük és keresztezzük.

83R

Üres lap

83V

Naptár

82V

Eyn man hat nu[e]czwn hende / und hat vonder hant czwen slege
oben / und undenauch czwene / aus den komen stiche und snete / als
of dem swerte ist / mit dem winden / Und eyner hat vier schrete /
vorsich eynen und hindersich eynen / und czu itzlicher syten eynen /
dornoch sichs gepu[e]rt noch dem gesetzte des gefechtes / Off dise
geschreiben rede / mit sampt dem fundament und principia do sint
alle dink auf gebawet deser kunst

Auch wisse recht zam nichteflu[e]cht [sluecht?] am messer u[e]m
zost ist irdocht und gemacht / zonder daz man is alles bedint [bedut?]
und nu[e]tczen sal noch dem als sichs gepu[e]rt und als dy kunst
fordert und begert ader heist / als sal och keynerleye dink noch gelid
am mensehe syn daz do feyer und ruge wen is dorczu kumpt / syn dy
daz kunst begert und fordert / czu der selben erbeit

Auch wisse das dy rechte hant der linken veynt sal syn und dy linke
der rechten und dy eyne hant sal hin setczen und abeweisen / und dy
ander sal schaden tuen /

Auch wisse das czwene schilt trete syn dy czu allerleye gefechte gut
und nu[e]tcze syn / eyn hindersich und eyn vo[e]rsich und syn dy
schrete wen man eyn beyn o[e]ber das ander kewczews leit und slewt
ader schrankt /

83R

Üres lap

83V

Naptár

84R

Itt kezdődik a vívás vívótőrrel

Ha valaki vívótőrrel akar vívni tanulni tudnia kell, hogy a kardnak elől hegyezve kell lennie, mint azt Alexandriában teszik és láthattuk is.

++ rape radices viole et mitte contare tibi hinssis debtem urgre et quocumque tetigeris suas operis

Ha a vívótőr, vagy másnéven a rövid mester hegye harc közben feléd néz, akkor a bal kezettel kell csinálnod egy „Befogást”. Ezt csináld úgy, hogy megfogod a bal kezettel az ő kezét, hogy a mester a kezéd fölött van, majd told fel a kezét melyben a mestert tartja és ettől el kell majd engednie azt. A másik fél ezt a csavarást kivédheti: először is, amikor a bal kezével a mester fele nyúl, akkor a másik félnek a kardot a hegyével felfele kell fordítania, úgy hogy az elülső kezével a mestert átfordítja és a hegyet irányozza. Ezzel a fogás elveszett és azt csinálsz az ellenfeleddel amit akarsz. Másodjára: ha megint a mesterre akarnak fogni és ezt a a másik fél észreveszi, akkor a másiknak a mesterét

84R

Hie hebt sich an fechten mit dem degen

Wer do wil fechten lernen mit deme degen der sal merken und wissen / daz daz swert vorne gespiczet sol sein solsem und ist gesehen in allexandria

++ rape radices viole et mitte contare tibi hinssis debtem urgere et quocumque tetigeris suas operis [????]

Der degen / ader das kurcze messer das czu kamp sticze / keyn dir gestalt und gericht ist das saltu mit dyner linken hant / mit yngriff aus winden / alzo das du im syn arm begrif mit dyner linken hant / und das dir syn messer ober dyme arme sey / zo wend im den arm mit dem messer o[e]m / zu muss her is lassen

Auch mag eyner das winden eyne fyerleyw das weren / Czum ersten / wen im eyner alzo mit der linken hant noch dem messer greift zo sal her den ort lassen of gen yn dy hoe alzo das her mit vorworfner hant daz messer um keret und den ort of / zo ist eines winden alles vorlorn / und du magst dy weyle tuen was du selber wilt / Czum ander mol / wen im eyner gok ist noch dem messer als vor / als balde als her mas nur merkt / zo ru[e]kke her und czihe syn messer risch

84V

erősen maga fele kell húznia vagy az ellenfele irányába tolnia, és innentől tudja a karját, a kezét, vagy a hüvelykujját vagy ahol el tudja érni vágni. „Indes”, így lesz a szúrása szabad mint előbb... (A szöveg megtörik.) Ha a másik ezt védeni akarja és át akar törni, akkor a kezével követnie kell, amikor megfogta a kezét, így a másik hátához tud kerülni. Ha viszont a kezével nem követ és a másik erősen ellen tart akkor sérülést fog szenvedni és a másiké lesz az előny. Amikor a kezét vagy a karját a bal kezével lefogta és szorosán tartja, akkor a jobb kezét azonnal indítani kell a bal keze, amivel jelenleg fog és a másik messere közé. A kéz legyen lefele fordított, hogy a hüvelykujj lefele, a kisujj felfele nézzen, így csavarva ki a rövid messert. Ha előfordul, hogy a védelemmel és a csavarással hanyag és rest volt, amikor ráfogott a másik kezére, és még mindig erősen fogja, akkor a másikkal a rövid mesterrel fenyegetnie kell az ellenfelét és felé lell fordítania, mintha szúrni akarna feléje, a hegyével az arca fele. Így ha a másik ezt védeni akarja, akkor eközben a külső vagy a belső kezecse a mesterrel meg kell kerülnie és ki kell csavarnia, majd ezután egyből nyílást kell keresnie a támadáshoz. Mivel az, akit a rövid mesterrel fenyegetnek, annyira megijed és aggódik, hogy már nem is fog figyelni a kicsavarásra,

84V

und sterklich an sich / ader keyn im weder / und sneid im durch arm
hant / dawmen ader was her begreift mit dem ru[e]cken / und czihen
Indes zo wirt seyn stechen weder frey als e

Wil denne iener das weren und andere bro[e]chen / zo sal her desern
mit syner hant noch volgen / alzo als her im den arm begriffen hat /
zo mag her im of den rucken komen / wy leichte her aber nicht noch
volget alzo / das her harte weder helt / zo nympt her schaden / und
deser fromme

Auch / wen her ym den / arm / ader dy hant mit syner linken hant
begriffen / und gevangen hat / zo sal her mit syner rechten hant / gar
snelle auch dar varn czwischen syner linken hant mit der her ienen
begriffe / Und czwischen eines degen / und mit vorworfner hant / das
syn dawme / unden / und der kleyne vinger oben kome / und winde
im denne den degen alzo aus /

Ist denne das dezer mit deme weren und winden laz ist und trege /
mit deme / alz her ieme den arm begriffen hat / Und in gar veste helt
/ zo sal iener mit syme / degen im drewen und of in dringen / recht
zam her in mit gewalt wo[e]lle stechen / und den ort io keyn sy deses
gesichte / zo wil daz selbe / deser / vaste weren / Indes zo sal deser
iener / denne / auswendig / deses armen / ader ynnewendid / den
degen auswinden und wu[e]rgen / und snelle weder czu varn mit dem
degen of das aller neste / wen deser / mit deme als im iener also
derwt und of in dringt / mit dem degen / so besorgt her sich nicht vor
deme auswinden / und hat nicht / achtunge dorof / und mit deme wirt
her ge //

85R

a csel végett. Ez a „Vor” és a „Nach” szó jelentésére mutat vissza, mivel ha valaki egy más valakit fenyeget valamivel, mintha meg akarná azt csinálni, akkor a másik azt védeni akarja és nem figyel másra, eközben, „Indes”, amikor egyáltalán nem számít rá, azt csinálni vele amit akarunk. Ezzel sok embert át lehet ejteni.

85V

Mágikus receptek

85R

tu[e]scht / Und das get of dy wo[e]rt / vor / noch / also das eyner mit
eyme dinge eyme vor drewet / recht zam her das selbe io meyne
czutreiben / zo wil es denne iener io weren / und hat nicht achtunge
of eyn anders Indes als is denne iener am nynsten getrawt / zo sal
deser dar varn / mit deme das her meynt czu treiben und vor im mute
hat gehabt / und mit deme principio rewscht man vil lewte mete /

85V

Magische Rezepte

86R

A birkózásról

Ha valaki tanulni akar bírkózni, akkor először is tudnia kell hogy az elvek, mint a „Vor” és a „Nach”, az Ügyesség, a Merészség, a Ravaszság és a Bölcsesség, stb. a birkózáshoz is hozzá tartozik. És tudd, hogy minden szépség ebből a birkózásból ered, és minden fajta vívás alapjában véve a bírkózásból fakad. Először is a vívás hosszú messerrel, amiből a kardvívás fakad, majd ebből stb.

86V

Receptek

86R

Das ist von deme ringen

Der do wil lernen ringen / der sal czu dem ersten / merken und wissen das dy principia / vor noch rischheit / kunheit list und klugheit / etc dy geho[e]ren och czu deme ringen / Und wisse das alle ho[e]bischeit kompt von deme ringen und alle fechten komen ursachlich und gruntlich vom ringen / Czum ersten das fechten mit dem langen messer / aus dem kumpt das fechten mit dem swerte / etc

86V

Rezeptnachträge

87R

Tudd, hogy a birkózásban a közelkerülésnek sok módja van, amik Liechtenauer Mester sajátjai, amiket nehéz megérteni illetve nem pontosan vannak leírva, nehogy mások elbitorolják e nemes fogásokat, kik ezt olvassák. Az első tanácsom nagyon fontos és jó: légy ravasz, ha veled harcolnak. Halld tanításom, ha feléd közeledik az ellenfeled, legyen gondod ellenfeledet ellökni magadtól mindkét oldalra. Tanuld közben a lépéseket, a lökéseket és a csavarásokat, csinálj nyílásokat, miket kihasználsz majd. Másodjára: tanuld meg lábaidat helyesen használni, mindkét lábad tudd elöl használni, legyen gondod a kéztörés elsajátítására. Ahol ő megtámad, fordítsd kezeidet az övére, így az övéi oldalra, lefele, felfele, vagy akárhova kellene hogy mozogjanak ahonnan el tudod őt dobni. Ha ő a válladnál ragad meg erősen, tedd a következőt: a kezeidet helyezd oldalra, majd erősen nyomd őt, nyomás közben a kezeidet húzd oldalsó irányba, ezzel elnyomva az ő kezeit. Ezek után, illetve ezekre épülve következik hat dobás és technika, melynél egy lábat előre kell helyezni vagy nem, ahogy akarod, ezek mellett kezeiddel csinálhatod gyorsan vagy lassan, ez is tőled függ. Íme az első tanítás: ha megragadod ellenfeledet, és kezeiddel a szívéét nyomod, eközben egyik lábadat előre helyezed, amin ő el fog esni. Másodjára: ez az áttörés után következik, megfogod a vállát, előre helyezed egyik lábadat és ugyanezen elborítod. Harmadik: ez az áttörésből következik, ha kezeit magasra rántja akkor könnyen lökheted, rakd előre valamelyik lábad és nyomj teljes erővel előrele és kezeit fogva a háta mögé tolva ellökheted magadtól. A negyedik a következő: ha már áttörtél, told a kezed az arcára

87R

Merke ringen in czulawfen mancher wezen und geverte meister
lichtnawers / und das ist gar swer und unbedewtlich / wen das das ist
sein zete gewest / dorum das ist nicht yderman vorneme / der is
wo[e]rde lezen / Das erste geverte gut ist do mite suche alle mol
deine list wy her gewalle alle mol / ho[e]r was ich lere / wene her
lewft czu dir / zo merke / daz du en stozest von dir / czu peiden
zeiten / alle mol lere schreiten / stozen und winden / mache blo[e]zen
do man mite windet unden czum zeiten / peide peyn vorsetczen / und
hende brechen / wo her dich an greift / zo winde deine hende um
syne / und syne mu[e]ssen denne gleiten / oben unden o[e]beral / do
mite machstu im einen val / Wen her an dy achsel greift harte / zo
machstu / und salt nicht / anders tun / wen du salt deine / hende /
legen dir twere legen / ober synen dru[e]cken / und in dem selben
dru[e]cken dyne hende von eynander czu[e]cken / Und syne weg
dru[e]cken / Dornoch und dorof / gen sechs vallen ader wezen / alle
mol pein vorsetczen ader nicht / wy du selber wilt / und las dy hende
endlich gen / ader langsam wy du selber wilt / zo ist es als eyns /
Doraus das erste merke / das du en mo[e]gst um greiffen / und dyne
hant an syn hercze drucke / und eyn peyn vorsetcze zo wurfstu en
ober daz selbe peyn mit sym ganczen leybe / das ander get noch dem
broche / also daz du mo[e]gst an synen elbogen greifen / und eyn
peyn vorsetczen / und en ober das selbe peyn geworfen / Das dritte
get aus dem broche / wen her of gewirft die hende / zo mag her sy
wol drucken / mit eyn peyn vorsetczen und vorsich stozen mit
ganczer kraft / und syne hende do / mit dynen henden oberru[e]cken
hin weg stossen / Das vierde ist / wen her erst mal gebricht / dornoch
var im mit dyner hant / an syn antlitz

87V

helyezd kezedet az orrára vagy az állára, a másik kezettel a háta mögé fogj be és az előzőleg előrehelyezett lábadon borítsd el. Ötödik: itt a mellkasát lököd vagy az egyik kezettel a fejére fogsz és az elülső lábadod megborírod. A hatodik a következő: ha az egyik kezettel meg tudod fogni a könyökénél és az elülső lábadon keresztül oldalra dobod, eközben a kezettel az övét a föld fele nyomod. És jól jegyezd meg, hogy az előbbi technikákat meg tudod csinálni előre helyezett lábbal vagy anélkül, úgy csinálod ahogy akarod. Hetedik: az egyik kezettel megfogod az ő egyik kezét és a másik kezettel megtámadod, és az egyik lábaddal az ő valamely lábát kirúghatod ahol megfogtad, így az arcára fog esni, de azt is megteheted, hogy a másik lábadat az övé mögé teszed és a hátadon eldobhatod, ezzel együtt kitorve a kezét. És a nyolcadik: olyan mint az előző, csak az egyik kezettel fogod meg, a könyököt felé fordítod, és a másik kezettel az ő másik kezét előrefel lököd az egyik oldal irányába. Figyeld, hogy mi volt az első tanítás és hallgasd amit most mondok: legyen gondod mindegyik tanításban arra, hogy mindig az a lábad legyen elől, amelyik oldalra vagy amelyik kezettel borítani akarod. És mindegyik tanításban, ha eléd rakja valamely lábát rúgd ki azt az ellentétes lábaddal, és nyomd gyorsan a kezeit a háta mögé, így mindenféleképpen el fog esni. A következő lehet az, hogy megfogod az egyik kezét és a másik kezét nem bántod, előrelépsz valamely lábaddal éa a kezével együtt megfordulsz, lehajolsz vagy egyszerűen áttörsz

87V

czu vor aus an dy naze ader kynne / und mit der / andern hant an den rucke / und mit eyn peyn vorsetcze / und wirf in dorober / Das funfte ist / das du en magst an dy prust stozen / aber mit eyner hant an das hewpt greifen / mit eyn peyn vorsetczen wirfstu en of den kop / Das sechse ist / das du en magst nemen dornoch / mit eyner hant / pey dem elbogen / mit eyn peyn vorsetczen wirf in of dy zeite / und dru[e]cke mit dyner hant dy syne wol czu der erde / Und merke das du alle dese vorgnante geverte / magst peyn vorsetczen / ader lossen / wy du wilt / Das sibende ist / das du magst mit dyner eyner hant in syne arm gereichen / und mit der eyner hant syne an greifen / und mit dynem eynem fusse / synen fus stozen / an das ander wo du hin greifest / zo vellet her of das antlitz / ader magst das ander peyn hinder in setczen / zo wirfstu in of / den ru[e]cken / und bricht im den arm / Daz achte ist als das so itczunt gesprochen ist / zonder daz her mit eyner hant / syne an greifet / und den elbogen auswendig hin lenke / und mit der andern hant / an syne ander hant do vorne und stoz in of eyne seite

Och me was aus dem ersten gen arm das meyne ich hernoch sagen / Och merke das du in allen geverten / das selbe peyn salt vo[e]rsetczen / von weler seiten / ader mit weler hant du in wilt neder werfen / Und in allen geverten / wenne man dir vorsetzt / mit eyn peyn / das selbe saltu mit dyme ander peyne / risch hinweg slon / und stoz snelle oben mit den henden ober ru[e]cke / zo vellet her in allen vorsetczen / Och mag / das / daz neste syn / daz du in nymdest pey der eynen hant / und lest im dy ander gen / mit eym peyn vorsetczen / und dich mit syner hant um gekert / und neige ader prich in ober

88R

a lábadon keresztül, biztosan el fog borulni. A második törés az, amikor a kezeket felül ellököd és ezután jön kilenc lehetőség. Íme: ha a válladnál fognak meg, akkor helyezd a könyököd a kezén belül és lökd el a kezét. Ezt csináld meg a másik kézzel is. Ezután csinálhatod a mellék-technikákat, mint az előbb említett kéztörés. Figyelj most nagyon és nézd, hogy kell alul két törést csinálni. Figyelj az ellenségre aki megragadott, és mindkét kezeddal alulról lökd el a csuklójánál. Innen ismét kilenc technika valósítható meg. A másik lehetőség az, hogy erősen meglököd a könyökénél a kezeiddel, ami után ismét kilenc lehetőséged van. Tehát eddig összesen négy. A negyedik jól jegyezd meg, hisz kezet törhetsz, először, amikor a válladnál fognak, akkor a könyököddel felülről oldalra el kell löknöd a kezeit, így a kezei a fejed mellé érkeznek, miket majd az oldaladhoz kell tolnod, majd figyelj arra, hogy egyik kezeddal a csuklójához jutsz, a fejedet hátul erősen tartod és a másik kezeddal mellbe lököd, így törve el a kezét vagy ha a lábad alá teszed, akkor elboríthatod. A másik technika az, hogy a kezedet alulról felütöd, elcsapva az ő kezét, így a kezei a tied alatt lesznek, ami után lerohanod vagy a lábad alá csúsztatod és ellököd. Ezt a fajta technikát a másik kettőhöz is megcsinálhatod, így lesz belőle négy, összesen pedig nyolc. De figyelj, ha a testeddel lefogod vagy a tested körül van és a fejedet erősen a mellkasára nyomod és az egyik kezével az álladra támad, a másikkal pedig a fejedre, azonnal lökd el magadtól. Ezután lökd el a kezeit, de előrelépéssel is ellökheted magadtól. Ezzel ő is ellökheti a lábadat a lábával vagy felül a kezeivel, ezzel megtörve a birkózásodat és az Erősödet. Így már van nyolc darabod

88R

das peyn zo vellet her sere / Das ander brechen ist / das du och oben salt hende weg stozen / und dorof gen och newn geverte / Daz get also dar / wen her dich heldit oben pey den achseln / zo lege dein elbogen in syne hant ynnewendig / und stoz ym dy hant weg / Und och tastu das mit der andern hant / Dornoch magstu dy neben geverte treiben als vor geschreben ist von dem arm brechen / Nu merke wy du salt unden brechen auch czwey merke wen her dich heldit / zo stoz mit dyner hende an syn gelenk von peider hant / und von unden of / Dorof / gen auch newn / daz ander das du magst gestozen von of yn dy elbogen / harte mit dynen henden / do magstu auch newne geverte aus brengen / als vor / das syn itczunt vire // Merke aber vire / daz du magst arm brechen / czu dem ersten mal / wen her dich heldit / pey den achseln / zo saltu dyne hende mit dyme elbogen / von oben nyder weg / stozen / zo komen syne hende dir an das hawpt / und dru[e]cke yn czu dir an dyn zeite / und merke io das du ym kumest mit dyner hant an synen arm gelenke und das du dyn hewpt hinden harte heldist ym dy hant / und mit der andern han ym an syne brust weg stozen / zo brichstu ym den arm / aber seczist ym dein fuss under / zo vellet her gar sere / Das ander geverte ist auch also / sunder daz du von unden of slest dyne hant zo windestu syne weg / zo kumt syne hant / under dyn arm / zo lestu yn um lawfen / ader setczest ym eyn fus under zo vellet her / Das selbe geferte magstu tun czu der andern ahnt auch czwei / zo werden auch viere / das werden denne nu achte / Doch merke wen du yn u[e]mgreifest mit dem leibe ader um den leip und dyn hewpt harte heldist an seyne brust und wen her dir denne an das kynne greifet mit eyner hant / und mit der andern an das hewpt / zo stoz yn weg / Dornoch stoz yn magstu syne hende / mit eym peyn vo[e]rsetczen auch weg stozen / So mag her dir dyn peyn auch weg stozen / mit sym fusse / und auch dich oben mit synen henden / das bricht dir denne weder dyn ringen und dyne sterke // Vor hatzstu nu achten

88V

ami mindegyikéből további kilenc származhat. Lásd most a következő négyet, mikből mint előbb, további kilenc következik. Ha elől a mellkasodnál megfognak, nyomd a kezeiddel fentről le a kezeit a mellkasig mint előbb, ezután ismét kilenc darabod lehet, amik közül ez az első. A második az, ha a könyököddel felülről a kezeire csavarsz, és mint előbb, ebből is kilenc további fogás következhet. A harmadiknál a mell alatt löksz, amiből ismét kilenc jön. A negyedik alulról felfele történik a csuklócsonttal, amit ugyancsak kilenc további követhet. Immáron van tizenkettő „darabod”, melyek mindegyikéből másik kilenc származik. Jegyezd meg a következő Zarat vagy Lökést, mivel ezzel az ellenfeledet magadéé tudod lökni. Amikor megtámad és megfog a karodnál vagy a csuklódnál vagy eg kézzel a mellkasodnál vagy bárhol máshol, ütéssel és csavarással magad elé lökheted. Ezután már arra lökheted amerre csak akarod úgy, hogy nem tud a közeledbe jutni, illetve nem tud sehohol sem rádfogni. Egy másik közelkerülés, mi ne kerülje el a figyelmedet: ha a közeldbe ugrik valaki és előrerakod az egy lábadat, akkor elugorhat melletted, egy kézzel megfoghatja a lábadat, a másik kezével meglökheti a mellkasodat, hogy fejre essél. Inkább történjék másképp, tehát: mikor a lábadat akarja megfogni, húzd azt hátra magad fele, hogy ő arca essen. Jegyezd meg a másik törvényt: amikor feléd ugrik, megfoghat a kezeid alatt, a hátad mögé léphet egyik lábával és erősen eldobhat. Ellentechnikája: amikor átfog, akkor gyorsan fordulj oldalra, ez az Erős Lökés a birkózásban. Legyen gondod a harmadik törvényre amikor feléd ugrik vagy lép, elérhet a lábával a mellkasod előtt, mélyre leereszkedik a lábaidhoz és feléd tör, hogy messzi

88V

und aus itzlichen newn / Nu merke aber ander vire und aus itzlichen
gen irer newne als vor / Wen her dich begriefft an dyne brust vorne /
zo drucke syne hende in dynen von oben neder an dy brust als vor /
der hastu noch newne / das ist nu das erste / Das andern al vor mir
deyme elbogen von oben neder / als vor um syne hende gewunden /
zo hastu doraus arber newne / Das dritte von unden of pey der brust /
gestozen / zo hastu aber newne / Das vierde von unden of mit dynen
knochen / zo hastu ir aber newne / Alzo hastu ir czwelfte / und aus
itzlichen newne //

Merke mit dem selben slosse ader stosse und um mit dem magstu
eynem von dir brengen / Wo her dich an greifet / Wen her dich an
greifet pey dem ermel / do vorne pey der hant / ader kegen dem
ermeln an dem gelenke / ader mit eyner hant an dy brust / ader wo
her dich an greift / zo magstu yn mit dem selben slon und mit winden
von dir bringen / Und dornoch magstu yn stozen wy du selber wilt /
das her czu dir / mit nichte komen mag // noch mag dich recht mit
nichte begreifen oberal an dem ganczen leibe /

Eyn ander czulawfen merke / wen her czu dir nu[e] springet / und du
ym eyn peyn hast vorsaczt / zo mag her mit eym spronge dir entgen /
mit eyner hant gegriffen noch dem peyn und mit syner andern hant
an dy brust gestossen das du of das hewpt vellest / Das ist do ander /
wen her noch dem beyne greifet / zo czucke is hinderweit / und rucke
yn noch dir zo vellet her of das antlitz / Merke das ander gesetcze /
wen her kegen dir springt / zo mag her dich under den armen um
greifen / und mit seym peyn hin noch schreiten / wirft dich of den /
rucke gar harte / Das ist dorweder / wen her dich zo um greift / zo
valle balde und snelle of dy seite dyn / das ist dy veste bu[e]sse / czu
dem ringen / Merke das dritte gesetcze wen her czu dir springt ader
schreit / zo mag her dich derwischen mit synen peiden vo[e]r dy
brust dyn / und vellet neder und ru[e]ckt dich of noch ym / und
springt dir mit syme fusse enkegen / und wirft dich ober syn hawpt /

89R

a fejedre dobjon. Ez ellene van: ha így támadnak meg, ereszd le magad feléje és kövesd, így nem tud ellened tenni semmit.

89v - 90r

Üres

90v - 165v

Orvosi receptek a szájápoláshoz, keverő receptek, alkimista receptek, étel receptek, vicces receptek a szerzőtől és másoktól

166r - 169v

Tárgymutató a kéziratban leírt receptekhez (Nagyon rossz állapotban van).

89R

das du verre enweghin schu[e]st / Das ist do wider / wen her dich zo greift // snelle und gar balde valle of yn und volge ym / zo mag her dir nicht getun /

89v - 90r

Leer

90v - 165v

Medizinische Rezepte für Mund und Zähne, z.T. lat.; Mischtexte; alchemistische Rezepte, Kochrezepte, Scherzrezepte; von der Hand des Verfassers und von anderer.

166r - 169v

Lat./Dt. Register des Schreibers über die in der Handschrift enthaltenen Rezepte; sehr verschmutzt